

† ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΓΟΥΔΗ
ΠΡΩΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ
ΠΡΩΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

XVII.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

(ΚΕΦ. Ι ΧΧV, ΧΧΧΙΙΙ-ΧΛ)

ΕΚΔΟΣΙΣ Δ'

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ' τάξεως
τῶν ἑξατοξίων Γυμνασίων κλπ.

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 1500

Τιμᾶται μετὰ τοῦ διδλίσσ. καὶ φόρου Ἄν. δαν. **19.70**

Τιμὴ λειανικῆς πωλήσεως 12.90

Ἄξια βιβλιοσήμευ 5.20

Φόρος Ἄν. Δαν. 1.60

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας $\frac{105596}{25-10-39}$

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΟΔΟΣ ΤΑΚΗ 13

1939

† ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΓΟΥΔΗ
ΠΡΩΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ
ΠΡΩΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

Αρ. ελσ. 45174

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

XVII.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

(ΚΕΦ. Ι-XXV, XXXIII-XL)

ΕΚΔΟΣΙΣ Δ΄

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς ΣΤ΄ τάξεως
τῶν ἑξαταξίων Γυμνασίων κλπ.

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 1500

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
ΟΔΟΣ ΤΑΚΗ 13

1939

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΙΟ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΗ
ΣΧΟΛΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ
ΤΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΤΟΜΟΣ Β΄
ΕΚΔΟΣΗ 1972

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ,
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΔΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

1. **ΕΤ.** Πόθεν, ὦ Σώκρατες, φαίνει ; ἢ δήλα δὴ ὅτι ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν ; καὶ μὴν μοι καὶ πρόφην ἰδόντι καλὸς μὲν ἐφαίνετο ἀνὴρ εἶτι, ἀνὴρ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ὡς γ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρησθαι, καὶ πάγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος. 5

ΣΩ. Εἶτα τί τοῦτο ; οὐ σὺ μέντοι Ὀμήρου ἐπαινέτης εἶ, ὃς ἔφη χαρισστάτην ἦβην εἶναι τοῦ ὑπηνήτου, ἦν νῦν Ἀλκιβιάδης ἔχει ;

ΕΤ. Τί οὖν τὰ νῦν ; ἢ παρ' ἐκείνου φαίνει ; καὶ πῶς πρὸς σὲ ὁ νεανίας διάκειται ; 10

ΣΩ. Εὖ, ἔμοιγε ἔδοξεν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῇ νῦν ἡμέρᾳ· καὶ γὰρ πολλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ εἶπε, βοηθῶν ἐμοί, καὶ οὖν καὶ ἄρτι ἀπ' ἐκείνου ἐρχομαι. ἄτοπον μέντοι τί σοι ἐθέλω εἰπεῖν· παρόντος γὰρ ἐκείνου οὔτε προσεῖχον τὸν νοῦν ἐπελανθανόμην τε αὐτοῦ θαμά. | 15

ΕΤ. Καὶ τί ἂν γεγονὸς εἶη περὶ σὲ κάκεινον τοσοῦτον πρᾶγμα ; οὐ γὰρ δήπου τινὶ καλλίονι ἐνέτυχες ἄλλῳ ἔν γε τῆδε τῇ πόλει.

ΣΩ. Καὶ πολὺ γε.

ΕΤ. Τί φῆς ; ἀσιτῶ ἢ ξένῳ ; 20

ΣΩ. Ξένῳ.

ΕΤ. Ποδαπῶ ;

ΣΩ. Ἄβδηρίτη.

ΕΤ. Καὶ οὕτω καλὸς τις ὁ ξένος ἔδοξέν σοι εἶναι,
25 ὥστε τοῦ Κλεινίου υἱὸς καλλίων σοι φανῆναι ;

ΣΩ. Πῶς δ' οὐ μέλλει, ὦ μακάριε, τὸ σοφώτατον
κάλλιον φαίνεσθαι ;

ΕΤ. Ἄλλ' ἢ σοφῶ τινι ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ἐντυχὼν
πάρει ;

30 ΣΩ. Σοφωτάτῳ μὲν οὖν δήπου τῶν γε νῦν, εἴ σοι
δοκεῖ σοφώτατος εἶναι Πρωταγόρας.

ΕΤ. Ὡ τί λέγεις ; Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκεν ;

ΣΩ. Τρίτην γε ἤδη ἡμέραν.

ΕΤ. Καὶ ἄρτι ἄρα ἐκείνῳ συγγεγονὸς ἦκει ;

35 ΣΩ. Πάνυ γε πολλὰ καὶ εἰπὼν καὶ ἀκούσας. |

ΕΤ. Τί οὖν οὐ διηγῆσω ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, εἰ μὴ
σέ τι κωλύει, καθιζόμενος ἐνταυθί, ἔξανασιτήσας τὸν
παῖδα τουτονί ;

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ χάριν γε εἶσομαι, ἐὰν ἀκούητε.

40 ΕΤ. Καὶ μὴν καὶ ἡμεῖς σοί, ἐὰν λέγῃς.

ΣΩ. Διπλῆ ἂν εἶη ἡ χάρις. ἀλλ' οὖν ἀκούετε. |

2. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος ὄρ-
θρου, Ἴπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ
ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε,
καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέφξέ τις, εὐθύς εἶσω ἦεν ἐπειγόμε-
5 νος, καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγο-
ρας ἢ καθεύδεις ; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ Ἴπ-
ποκράτης, ἔφην, οὗτος· μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις ; Οὐ-
δὲν γ', ἢ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθὰ γε. Εὖ ἂν λέγοις, ἦν
δ' ἐγὼ· ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηλικάδε ἀφίκου ; Πρω-
10 ταγόρας, ἔφη, ἦκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην, ἔφην ἐγὼ·
σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι ; Νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ἐσπέρας γε.
καὶ ἅμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρὰ
τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν· Ἐσπέρας δῆτα, μάλα γε
ὄψὲ ἀφικόμενος ἐξ Οἰνός. ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυ-

ρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι φράζειν, ὅτι διωξο- 15
 μην αὐτόν, ὑπό τινος ἄλλου ἐπελαθόμεν· ἐπειδὴ δὲ ἤλ-
 θον καὶ δεδειπνηκότες ἤμεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι,
 τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἤκει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι
 μὲν ἐνεχείρησα εὐθύς παρὰ σὲ ἵνα, ἔπειτά μοι λίαν 20
 πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι· ἐπειδὴ δὲ τάχιστα με
 ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὕπνος ἀνήκεν, εὐθύς ἀναστὰς οὕτω δεῦ-
 ρο ἐπορευόμεν. | καὶ ἐγὼ γινώσκων αὐτοῦ τὴν ἀν-
 δρείαν καὶ τὴν πλοίησιν, τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο ;
 μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας ; καὶ ὅς γελάσας, Νῆ 25
 τοὺς θεοὺς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός,
 ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἄλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη ἐγώ, ἂν αὐτῷ
 διδῶς ἀργύριον καὶ πείθῃς ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σο-
 φόν. Εἰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐκ τούτῳ εἶη·
 ὡς οὗτ' ἂν τῶν ἐμῶν ἐπιλίπομι οὐδὲν οὔτε τῶν φίλων· 30
 ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἤκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ
 διαλεχθῆς αὐτῷ. ἐγὼ γὰρ ἅμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι,
 ἅμα δὲ οὐδὲ ἐόρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδ' ἀκήκοα
 οὐδέν· ἔτι γὰρ παῖς ἦ, ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν·
 ἀλλὰ γάρ, ὦ Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσιν καὶ 35
 φασιν σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν
 παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν ; καταλύει δ', ὡς
 ἐγὼ ἤκουσα, παρὰ Καλλιᾶ τῷ Ἴππονίκου· ἀλλ' ἴωμεν. |
 καὶ ἐγὼ εἶπον· Μῆπω γ', ὠγαθέ, ἐκεῖσε ἴωμεν, πρὶν γάρ
 ἐστίν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ περι-
 ιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται· εἶτα 40
 ἴωμεν. καὶ γὰρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει,
 ὥστε, θάρρει, καταληψόμεθα αὐτόν, ὡς τὸ εἰκός, ἔν-
 δον. |

3. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλήν περιῆμεν·
 καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἴπποκράτους τῆς ῥώμης
 διεσκόπων αὐτόν καὶ ἠρώτων, Εἰπέ μοι, ἔφη ἐγώ, ὦ
 Ἴππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἵνα,

- 5 ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ
 τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησόμενος; ὥσπερ ἂν εἰ
 ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν Ἴπποκράτη
 τὸν Κῶν, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν
 ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἴ τις σε ἤρετο, Εἰπέ μοι,
 10 μέλλεις τελεῖν, ὃ Ἴππόκρατες, Ἴπποκράτει μισθὸν ὡς
 τίνι ὄντι; τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὡς ἰα-
 τρῷ. Ὡς τίς γενησόμενος; Ὡς ἰατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ
 Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον
 ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις,
 15 εἴ τις σε ἤρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι
 ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ; τί ἂν ἀπε-
 κρίνω; Εἶπον ἄν ὡς ἀγαλματοποιοῖς. Ὡς τίς δὲ γενη-
 σόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός | Εἶεν, ἦν δ'
 ἐγὼ παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγὼ τε
 20 καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἐτοιμοὶ ἐσόμεθα τελεῖν
 ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ
 τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δέ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων
 προσαναλίσκοντες. εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω
 σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο Εἰπέ μοι, ὃ Σώκρατες
 25 τε καὶ Ἴππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ
 ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί
 ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν,
 ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ὀμήρου
 ποιητὴν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν; Σο-
 30 φιστὴν δὴ τοι ὀνομάζουσί γε, ὃ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα
 εἶναι, ἔφη. Ὡς σοφιστῇ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρή-
 ματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτό τις σε προσέροιτο·
 Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τίς γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωτα-
 γόραν; καὶ ὅς εἶπεν ἐρυθριάσας — ἦδη γὰρ ὑπέφαινεν
 35 τὴ ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μὲν τι
 τοῖς ἔμπροσθεν εἰοικεν, δῆλον ὅτι σοφιστῆς γενησόμενος. |
 Σὺ δέ, ἦν δ' ἐγὼ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς

Ἐλληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νῆ τὸν Δία, ὃ Σώκρατες, εἶπερ γε ἅ διανοοῦμαι χρῆ λέγειν. | Ἄλλ' ἄρα, ὃ Ἰπλόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σοῦ τὴν 40
παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσσεσθαι, ἀλλ' οἷαπερ ἢ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρύβου; τούτων γὰρ σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ ὡς τὸν ἰδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, 45
τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἢ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις. |

4. Οἴσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει; ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; Ὅτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρὶ, ὡς φῆς, σοφιστῆ· ὃ 5
τι δέ ποτε ὁ σοφιστῆς ἐστίν, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἴσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ διῶ παραδίδως τὴν ψυχὴν 5
οἴσθα, οὔτ' εἰ ἀγαθῶ οὔτ' εἰ κακῶ πράγματι. Οἶμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δὴ, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστῆν; Ἐγὼ μὲν, ἦ δ' ὅς, ὡσπερ τοῦνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. | Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεσι 10
λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὔτοι εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροίτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἰποιμεν ἂν που αὐτῶ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τᾶλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροίτο, Ὅ δὲ σοφιστῆς τῶν τί σοφῶν ἐστίν; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα 15
αὐτῶ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; Τί ἂν εἰποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὃ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; | Ἴσως ἂν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἱκανῶς γε· ἐρωτήσεως γὰρ ἔτι ἢ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστῆς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὡσπερ ὁ κιθαριστῆς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὔπερ καὶ ἐπιστήμονα, περὶ κιθαρίσεως. ἦ γάρ; Ναί. Εἶεν· ὁ δὲ δὴ σοφιστῆς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δήλον ὅτι περὶ οὔπερ καὶ ἐπίστασθαι; Εἰκόσ γε. Τί δὴ ἐστίν τοῦτο, 20

25 περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἐστὶν ὁ σοφιστής καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ; Μὰ Δι', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν. |

Β. Καὶ ἐγὼ εἶπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἴσθα εἰς οἶόν τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸ γενέσθαι ἢ πονηρὸν, πολλὰ ἂν περισκεψώ, εἴτ' 5 ἐπιτρέπειόν εἶτε οὐ, καὶ εἰς συμβουλήν τοὺς τε φίλους ἂν παρεκάλεις καὶ τοὺς οἰκέλους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς· ὁ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἡγεῖ, τὴν ψυχὴν, καὶ ἐν τῷ πάντ' ἐστὶν τὰ σὰ ἢ εὐ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου 10 οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὔτε ἡμῶν τῶν ἐταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρέπειόν εἶτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἐσπέρας ἀκούσας, ὡς φῆς, ὄρθριος ἦκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλήν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυ- 15 τὸν αὐτῷ εἶτε μή, εἰοῖμος δ' εἰ ἀναλίσκειν τὰ τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἤδη διεγνωκῶς, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρα, ὃν οὔτε γινώσκεις; ὡς φῆς, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστὴν, ὅ,τι ποτ' ἔστιν, φαίνει ἀγνωῶν, τῷ 20 μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ ὅς ἀκούσας, Ἔοικεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. | Ἄρ' οὖν, ὦ Ἰππόκρατες, ὁ σοφιστής τυγχάνει ὧν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ τρέφεται; Φαίνεται γὰρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις τρέφεται δέ, ὦ Σώκρατες, 25 ψυχὴ τίμη; Μαθήμασιν δῆπου, ἦν δ' ἐγώ. καὶ ὅπως γε μή, ὦ εἰαῖρε, ὁ σοφιστής ἐπαινῶν ἃ πωλεῖ ἐξαπατήσει ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, ὁ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος. καὶ γὰρ οὗτοι που ὧν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἴσασιν ὅ,τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν 30 περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσιν δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχη γυμναστικὸς ἢ

ἰατρὸς ὢν. οὕτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες
 κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ
 ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσιν μὲν πάντα ἃ πωλοῦσιν, τάχα
 δ' ἂν τινες, ὧ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὢν πωλοῦ- 35
 σιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχὴν· ὧς δ' αὖ-
 τως καὶ οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μὴ τις τύχη
 περὶ τὴν ψυχὴν αὐ ἰατρικὸς ὢν. | εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχά-
 νεις ἐπιστήμων τούτων τί χρηστὸν καὶ πονηρὸν, ἀσφα-
 λές σοι ὄνεισθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ 40
 παρ' ἄλλου ὄτουοῦν· εἰ δέ μή, ὄρα, ὧ μακάριε, μὴ περὶ
 τοῖς φιλτάτοις κυβέυης τε καὶ κινδυνεύης. | καὶ γὰρ
 δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων
 ὠνῇ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριά-
 μενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἕξεστιν ἐν ἄλ- 45
 λοῖς ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς
 τὸ σῶμα πίνοντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἕξε-
 στιν συμβουλευσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαίοντα, ὅ
 τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὅ τι μὴ, καὶ ὅπόσον καὶ ὅ-
 πότε· ὥστε ἐν τῇ ὠνῇ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος. μαθήματα 50
 δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη,
 καταθέντα τὴν τιμὴν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λα-
 βόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημέ-
 νον. | ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων
 ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέ- 55
 σθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὠρμήσαμεν, ἴωμεν καὶ ἀκού-
 σωμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνα-
 κοινωσώμεθα· καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόφθι
 ἐστίν, ἀλλὰ καὶ Ἴππίας ὁ Ἡλεῖος· οἶμαι δὲ καὶ Πρῶδι-
 κον τὸν Κεῖον· καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί. | 60

6. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ
 προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τινος λόγου διελεγό-
 μεθα, ὅς ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἴν' οὖν μὴ ἀτε-
 λῆς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσοίμεν, ἐπι-

- 5 στάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἕως συνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. | δοκεῖ οὖν μοι, ὁ θυρωρός, εὐνοῦχος τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἰδὼν ἡμᾶς
- 10 Ἔα, ἔφη, σοφισταὶ τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἅμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶός τ' ἦν ἐπήραξεν. | καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν, καὶ ὅς ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, ὦ ἄνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηκόσατε, ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ; Ἄλλ', ὦγα-
- 15 θέ, ἔφην ἐγώ, οὔτε παρὰ Καλλιᾶν ἤκομεν οὔτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ἰδεῖν ἤλθομεν· εἰσάγγειλον οὖν· μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἄνθρωπος ἀνέωξεν τὴν θύραν. |

7. Ἐπειδὴ δὲ εἰσῆλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόρον ἐν τῷ προστώφῳ περιπατοῦντα, ἐξῆς δ' αὐτῷ συμπεριεπάτουεν ἕκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἴππονίκου καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ ὁμομήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέους, καὶ Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, ἕκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἕτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλίπιδης ὁ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαῖος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος. τούτων δὲ οἱ
- 10 ὀπισθεν ἠκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφάνοντο, οὐς ἄγει ἐξ ἐκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὧν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὀρφεύς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἔπονται κεκλημένοι ἦσαν δὲ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ. τοῦτον
- 15 τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἰδὼν ἦσθην, ὡς καλῶς ἠύλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδῶν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεχίζοντο οὔτοι οἱ ἐπήκοοι

ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ἐν κύκλῳ περιμόντες ἀεὶ εἰς τὸ ὄπισθεν καθίσταντο κάλλιστα. | 20

Τὸν δὲ μέτ' εἰσενόησα, ἔφη Ὅμηρος, Ἴππιαν τὸν Ἥλειον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστώφῳ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχος τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινοῦσιος καὶ ἄνδρων ὁ Ἀντροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολῖται 25 τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἅπτα διερωτᾶν τὸν Ἴππιαν, ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινεν καὶ διεξήκει τὰ ἐρωτώμενα. |

Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάντα λόν γε εἰσεῖδον· 30 ἐπεδήμει γὰρ ἄρα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκῆματί τινι, ᾧ πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμειῷ ἐχρητο Ἴππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Κάλλιας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν 35 κφδίσις τισὶν καὶ στρώμασιν καὶ μάλα πολλοῖς, ὡς ἐφαινετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίμαις Πausανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Πausανίου νέον τι ἔτι μειράκιον, ὡς μὲν ἐγῶμαι, καλόν τε κάγοθδὸν τὴν φύσιν, τὴν δ' οὖν ἰδέαν πάνυ καλός. ἔδοξα ἀκοῦσαι 40 ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα, καὶ οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ παιδικὰ Πausανίου τυγχάνει ὄν. τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον, καὶ τὸ Ἀδειμάντω ἀμφοτέρω, ὃ τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου, καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὧν διελέγοντο οὐκ ἔδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ 45 λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου·—πάσσοφος γάρ μου δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος·—ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύτετητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκῆματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα. |

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθεμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν 50

ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φῆς σὺ καὶ ἐγὼ
 πείθουμαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλλιίσχρου. |

8. Ἡμεῖς οὖν ὡς εἰσῆλθόμεν, ἔτι σμίκρ' ἄττα δια-
 τρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν
 Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον· ὦ Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι
 ἦλθόμεν ἐγὼ τε καὶ Ἴπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη,
 5 μόνῳ βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων;
 Ἡμῖν μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δέ,
 οὗ ἕνεκα ἦλθόμεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δὴ ἐστίν,
 ἔφη, οὗ ἕνεκα ἦκατε; Ἴπποκράτης ὅδε ἐστὶν μὲν τῶν
 ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης τε καὶ
 10 εὐδαίμοις, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι
 τοῖς ἡλικιώταις, ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέ-
 σθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἶεται οἱ μάλιστα ἂν γενέσθαι,
 εἰ σοὶ συγγένοιτο. ταῦτ' οὖν ἤδη σὺ σκόπει, πότερον
 περὶ αὐτῶν μόνος οἶει δεῖν διαλέγεσθαι πρὸς μόνους,
 15 ἢ μετ' ἄλλων. | Ὅρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὦ Σώκρα-
 τες, ὑπὲρ ἐμοῦ. ξένον γὰρ ἄνδρα καὶ ἰόντα εἰς πόλεις
 μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτί-
 στους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ
 οἰκείων καὶ ὀθνείων καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων
 20 ἑαυτῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἔσομένους διὰ τὴν ἑαυτοῦ
 συνουσίαν, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα. οὐ
 γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίνονται καὶ ἄλλαι
 δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαί. | ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν
 τέχνην φημί μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομέ-
 25 νοις αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπα-
 χθῆς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι,
 τοὺς μὲν ποιήσιν, οἷον Ὅμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ
 Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖτελετάς τε καὶ χρησμοφδίας, τοὺς
 ἀμφὶ τε Ὅρφέα καὶ Μουσαῖον ἐνίους δέ τινας ἥσθη-
 30 μαι καὶ γυμναστικὴν, οἷον Ἴκκος τε ὁ Ταραντίνος καὶ
 ὁ νῦν ἔτι ὢν οὐδενὸς ἤτιτων σοφιστῆς Ἡρόδικος ὁ Ση-

λυμβριανός, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀ-
 γαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποίησατο, μέγας
 ὢν σοφιστής, καὶ Πυθοκλείδης ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολ-
 λοί. | οὗτοι πάντες, ὡσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθό- 35
 νον ταῖς τέχναις ταύτοις παραπετάσμασιν ἐχρήσαντο· ἐγὼ
 δὲ τούτοις ἅπασιν κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἡ-
 γουῦμαι γὰρ αὐτούς οὐ τι διαπράξασθαι ὁ ἐβουλήθησαν·
 οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς
 πόλεσιν πράττειν, ὡνπερ ἔνεκα ταῦτ' ἐστὶν τὰ προσχή- 40
 ματα· ἐπεὶ οἳ τε πολλοὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν αἰσθά-
 νονται, ἀλλ' ἄττ' ἂν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦ-
 σιν· τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι,
 ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήμα-
 τος, καὶ πολὺ δυσμενεσιτέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς 45
 ἀνθρώπους· ἡγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις
 καὶ πανοῦργον εἶναι. | ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπα-
 σαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὁμολογῶ τε σοφιστής εἶναι καὶ
 παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ εὐλάβειαν ταύτην οἶμαι βελ-
 τίω ἐκείνης εἶναι, τὸ ὁμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον εἶ- 50
 ναι. καὶ ἄλλας πρὸς ταύτη ἔσκεμμαι, ὥστε, σὺν θεῷ εἰ-
 πεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ ὁμολογεῖν σοφιστής
 εἶναι. καίτοι πολλά γε ἔτη ἤδη εἰμι ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γὰρ
 καὶ τὰ ξύμπαντα πολλά μοί ἐστιν· οὐδενὸς οἶτου οὐ πάν-
 των ἂν ὑμῶν καθ' ἡλικίαν πατήρ εἴην. | ὥστε πολὺ μοι 55
 ἡδιστόν ἐστιν, εἴ τι βούλεσθε περὶ τούτων ἀπάντων
 ἐναντίον τῶν ἔνδον ὄντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι. | καὶ ἐγὼ
 —ὕπῳπτευσά γὰρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ
 τῷ Ἰππία· ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἔρασταί
 αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἴμεν.—Τί οὖν, ἔφη ἐγὼ, οὐ καὶ Πρό- 60
 δικὸν καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα
 ἐπακούσωσιν ὑμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας.
 Βούλεσθε οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσω-
 μεν, ἵνα καθιζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἄσμε-

65 νοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν,
καὶ αὐτοὶ ἀντιλοβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν
κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰπίῳ· ἐκεῖ γὰρ προϋπήρχε
τὰ βάρη· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἠκέ-
την ἄγοντε τὸν Προδίκον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης,
70 καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου. |

9. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγό-
ρας. Νῦν δὴ ἄν, ἔφη, λέγοις, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἷ-
δε πάρεσιν, περὶ ὧν ὀλίγον πρότερον μνεῖαν ἐποιοῦ πρὸς
ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι Ἡ αὐτὴ
5 μοι ἀρχὴ ἐστίν, ὦ Πρωταγόρα, ἥπερ ἄρτι, περὶ ὧν ἀφι-
κόμην. Ἰποκράτης γὰρ ὄδε τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ὧν
τῆς σῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, εἴαν σοι
συνῆ, ἠδέως ἄν φησι πυθέσθαι. τοσοῦτος ὁ γε ἡμέτε-
ρος λόγος. | ὑπολαβὼν οὖν ὁ Πρωταγόρας εἶπε· ὦ
10 νεανίσκε, ἔσται, τοίνυν σοι, εἴαν ἐμοὶ συνῆς, ἢ ἂν ἡ-
μέρα ἐμοὶ συγγένῃ, ἀπιέναι οἴκαδε βελτίονι γεγονότι,
καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταῦτά ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας
ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. | καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον·
ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις,
15 ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ κἄν σύ, καίπερ τηλικούτος ὧν καὶ οὕτως
σοφός, εἴ τίς σε διδάξειεν ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος,
βελτίων ἂν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ αὐ-
τικά μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἰποκράτης ὄδε
ἐπιθυμήσειεν τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου τοῦ
20 νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου,
καὶ ἀφικόμενος παρ' αὐτόν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκού-
σειεν αὐτοῦ ταῦτά ταῦτα, ἅπερ σοῦ, ὅτι ἐκάστης ἡμέρας
ξυνὼν αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει· εἰ αὐτὸν ἐπα-
νέροιτο· τί δὴ φῆς βελτίω ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν ;
25 εἶποι ἂν αὐτῷ Ζευξίππος, ὅτι πρὸς γραφικὴν· κἄν εἰ
Ὁρθαγόρα τῷ Θηβαίῳ συγγενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου
ταῦτά ταῦτα, ἅπερ σοῦ, ἐπανερόιτο αὐτὸν εἰς ὃ τι βελτίων

καθ' ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐκείνῳ, εἴποι ἄν, ὅτι
 εἰς αὐλήσιν, οὕτω δὴ καὶ σὺ εἰπέ τῷ νεανίσκῳ καὶ ἐμοὶ
 ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἴπποκράτης ὄδε Πρωταγόρα 30
 συγγενόμενος, ἧ ἂν αὐτῷ ἡμέρα συγγένηται, βελτίων
 ἄπεισι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἐκάστης οὕτως
 ἐπιδώσει εἰς τί, ὦ Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; | καὶ ὁ
 Πρωταγόρας ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σὺ τε καλῶς ἐρωτᾷς,
 ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω 35
 ἀποκρινόμενος. Ἴπποκράτης γὰρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος
 οὐ πείσεται, ἅπερ ἂν ἔπαθεν ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος
 τῶν σοφιστῶν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους·
 τὰς γὰρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἄκοντας πάλιν αὐ
 ἄγοντας ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε καὶ ἀστρο- 40
 νομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες—
 καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἴππῖαν ἀπέβλεψεν—παρὰ δ' ἐμὲ ἀφι-
 κόμενος μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἦκει.
 τὸ δὲ μάθημά ἐστιν εὐβουλίᾳ περὶ τῶν οἰκείων, ὅπως
 ἂν ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ, καὶ περὶ τῶν τῆς 45
 πόλεως, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ
 πράττειν καὶ λέγειν. | Ἄρα, ἔφη, ἐγὼ, ἔπομαί σου τῷ
 λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ
 ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν
 οὐν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ 50
 ἐπαγγέλλομαι. |

10. Ἡ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι,
 εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρὸς γε σὲ εἰρήσεται ἢ
 ἅπερ νοῶ. ἐγὼ γὰρ τοῦτο, ὦ Πρωταγόρα, οὐκ ὦμην δι-
 δακτὸν εἶναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀπιστῶ. |
 ὄθεν δὲ αὐτὸ ἡγοῦμαι οὐ διδακτὸν εἶναι μηδ' ὑπ' ἀνθρώ- 5
 πων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιός εἰμι εἰπεῖν. ἐγὼ
 γὰρ Ἀθηναίους, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, φημί
 σοφοὺς εἶναι ὁρῶ οὐν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλη-
 σίαν, ἐπειδὴν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέη προᾶξι τὴν πό-

- 10 λιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ
 τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς
 ναυπηγούς, καὶ τᾶλλα πάντα οὕτως, ὅσα ἡγοῦνται μα-
 θητά τε καὶ διδακτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ
 αὐτοῖς συμβουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἴονται δημιουργόν
 15 εἶναι, κἄν πάνυ καλὸς ᾖ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γεν-
 ναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι
 καὶ θορυβοῦσιν, ἕως ἂν ἢ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν
 λέγειν καταθορυβηθεῖς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν
 ἢ ἐξάρωνται κελυόντων τῶν πρυτάνεων. | περὶ μὲν οὖν
 20 ὧν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράττονται· ἐπειδὴν
 δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέη βουλευσα-
 σθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων
 ὁμοίως μὲν τέκτων, ὁμοίως δὲ χαλκεὺς σκυτοτόμος,
 ἔμπορος ναύκληρος, πλούσιος πένης, γενναῖος ἀγεννῆς,
 25 καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὥσπερ τοῖς πρό-
 τερον, ὅτι οὐδαμῶθεν μαθῶν, οὐδὲ ὄντος διδασκάλου
 οὐδενὸς αὐτῷ, ἔπειτα συμβουλεύει ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ,
 ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδακτὸν εἶναι. | μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοι-
 νὸν τῆς πόλεως οὕτω ἔχει, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι
 30 καὶ ἄριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετὴν, ἣν ἔχουσιν,
 οὐχ οἰοῖ τε ἄλλοις παραδιδόνα· ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ του-
 τῶνι τῶν νεανίσκων πατήρ, τούτους ἃ μὲν διδασκάλων
 εἶχετο καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν, ἃ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν
 οὔτε αὐτὸς παιδεύει οὔτε τῷ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ’
 35 αὐτοὶ περιμόντες νέμονται ὥσπερ ἄφρονοι, ἐὰν που αὐτίο-
 ματοι περιτύχωσιν τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν
 Ἄλκιβιάδου τουτουὶ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὁ
 αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιὼς περὶ αὐτοῦ μὴ δια-
 φθαρῆ δὴ ὑπὸ Ἄλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου,
 40 καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευσεν· καὶ πρὶν ἕξ μῆ-
 νας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὅ τι χρήσαιτο
 αὐτῷ. καὶ ἄλλους σοὶ παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἱ αὐτοὶ

ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πάποτε βελτίω ἐποίησαν οὔτε τῶν οἰκείων οὔτε τῶν ἀλλοτριῶν. | ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι ἀρε- 45
τήν. ἐπειδὴ δέ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἶμαι τί σε λέγειν διὰ τὸ ἡγείσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἐξηυρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδειξάι, ὡς διδακτὸν ἐστὶν ἢ ἀρετὴ, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' ἐπίδει- 50
ξον. | Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῦθον λέγων ἐπιδειξω ἢ λόγῳ διεξιελθῶν; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, ὁποτέρως βούλοιο, οὕτως διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῦθον ὑμῖν 55
λέγειν. |

11. Ἦν γὰρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰσαρ- μένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὄσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν 5
Προμηθεὶ καὶ Ἐπιθυμεῖ κοσμησαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. | Προμηθεῖα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, νείμαντος δ' ἐμοῦ, ἔφη, ἐπίσκαψαι· καὶ οὕτως πέσας νέμει· νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτεν, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει 10
ἐκόσμει· τὰ δὲ ὠπλίζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύνάμιν εἰς σωτηρίαν. ἃ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἠμπισχεν, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ ἠὔξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσφραζε, καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανίστων ἔνεμεν· ταῦτα 15
δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μὴ τι γένος ἀιστωθεῖη. | ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὄρας εὐμάριαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς

- 20 μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ ἔς
 εὐνάς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰ-
 κεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἐκάστω, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν
 ὅπλαῖς, τὰ δὲ δέρμασιν στερεοῖς καὶ ἀναίμοις. | τοῦν-
 τεῦθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζεν, τοῖς μὲν ἐκ
 25 γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας·
 ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζῶων ἄλλων βοράν·
 καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκο-
 μένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πο-
 ρίζων. | ἅτε δὴ οὖν οὐ πᾶν τι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμη-
 30 θεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις· λοιπὸν
 δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ
 ἠπόρει ὅ,τι χρήσαιτο. | ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προ-
 μηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὄρα τὰ μὲν ἄλλα
 ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν
 35 τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δὲ
 καὶ ἡ εἵμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἧ ἔδει καὶ ἄνθρωπον
 ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. | ἀπορία οὖν ἐχόμενος ὁ Προμη-
 θεὺς, ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, κλέπτει
 Ἐφαιστοῦ καὶ Ἀθηναῶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ—
 40 ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρη-
 σίμην γενέσθαι—καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν
 μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτη ἔσχεν,
 τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ
 Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἴκησιν
 45 οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ
 φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηναῶς καὶ Ἐφαιστοῦ
 οἴκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθῶν εἰσέρχε-
 ται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἐφαι-
 στοῦ καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηναῶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ,
 50 καὶ ἐκ τούτου εὐπορία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται,
 Προμηθεῖα δὲ δι' Ἐπιμηθεῖα, ὕστερον, ἦπερ λέγεται,
 κλοπῆς δίκη μετέλθεν. |

12. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας,
 πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον
 θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ
 ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρ-
 θρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑπο- 5
 δέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἤϋρετο. |
 οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν
 σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν
 θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ
 ἢ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἰκανὴ 10
 βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής·
 πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική·
 ἐξήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σφύζεσθαι κτιζόντες πό-
 λεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ
 ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμε- 15
 νοι διεφθείροντο. | Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν
 μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώ-
 πους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ
 δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία, τίνα
 οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον 20
 ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέ-
 μηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἰκανὸς ἰδιώ-
 ταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ
 οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; Ἐπι-
 πάντας, ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ 25
 ἂν γένοιοντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ
 ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ
 δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον
 πόλεως. |

Οὕτω δὴ, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι 30
 καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος
 ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι
 συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβου-

λεύη, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς· εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι·
 35 ὅταν δὲ εἰς συμβουλήν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ
 διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως
 παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε
 μετέχειν τῆς ἀρετῆς. ἢ μὴ εἶναι πόλεις· αὕτη, ὃ Σώκρα-
 τες, τούτου αἰτία. |

40 Ἴνα δὲ μὴ οἴῃ ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἡγοῦνται
 πάντες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε
 καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμή-
 ριον· ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν
 45 τις φῆ ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἠντινοῦν τέ-
 χνην, ἦν μὴ ἐστίν, ἢ καταγελωσιν ἢ χαλεπαίνουσιν, καὶ
 οἱ οἰκτεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὡς μαινόμενον· ἐν δὲ
 δικαιοσύνη καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα
 50 καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδικός ἐστιν, ἐάν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐ-
 τοῦ τάληθῆ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην
 ἡγοῦντο εἶναι, τάληθῆ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φα-
 σιν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὧσιν ἐάν τε
 μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιοῦμενον δικαιοσύνην,
 ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν
 αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις. |

13. Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται
 περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἡγεῖσθαι παντὶ
 μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἡ-
 γοῦνται εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε
 5 καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ὃ ἂν παραγίγηται,
 τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδείξαι. | Ὅσα γὰρ
 ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ,
 οὐδεὶς θυμοῦται οὐδὲ νουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κο-
 λάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὧσιν, ἀλλ'
 10 ἐλεοῦσιν· οἷον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς
 οὔτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα
 μὲν γάρ, οἶμαι, ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀν-

θρώποις γίνεται, τὰ καλὰ καὶ ἰάναντία τούτοις· ὅσα
 δὲ ἐξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γί-
 γνεσθαι ἀγαθὰ ἀνθρώποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχη, ἀλλὰ 15
 τάναντία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οἷ τε θυμοὶ
 γίνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις. ὧν ἔστιν
 ἓν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ
 ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἐνθα δὴ πᾶς παντὶ θυ-
 μοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ 20
 μαθήσεως κτητῆς οὔσης. | εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ
 κολάζειν, ὃ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύνα-
 ται, αὐτὸ σε διδάξει, ὅτι οἷ γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται πα-
 ρασκευαστὸν εἶναι ἀρετῆν. οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς
 ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου 25
 ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὡσπερ θηρίον ἀλογίστως
 τιμωρεῖται. ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ
 τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται—
 οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείῃ—ἀλλὰ τοῦ
 μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὐθις ἀδικήσῃ, μήτε αὐτὸς 30
 οὔτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα· καὶ τοιαύ-
 την διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετῆν·
 ἀποτροπῆς γοῦν ἕνεκα κολάζει. | ταύτην οὖν τὴν δόξαν
 πάντες ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δη-
 μοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἷ τε ἄλλοι ἄν- 35
 θρωποὶ οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθη-
 ναῖοι, οἱ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ
 Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ
 διδακτὸν ἀρετῆν. ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἱ
 σοὶ πολῖται καὶ χαλκῆως καὶ σκυτοτόμου συμβουλευόν- 40
 τος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν
 ἡγοῦνται ἀρετῆν, ἀποδέδεικται σοι, ὃ Σώκρατες, ἱκα-
 νῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται. |

14. Ἐτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἐστίν, ἣν ἀπορεῖς περὶ
 εἰς ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ

- τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν ὑεῖς διδάσκουσιν, ἃ διδασκάλων
 ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἦν δὲ αὐτοῖ ἀρετὴν ἀγα-
 5 θοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. | τούτου δὴ πέρι, ὃ Σώ-
 κρατες, οὐκέτι μῦθόν σοι ἐρῶ, ἀλλὰ λόγον. ὧδε γὰρ
 ἐννόησον· πότερον ἔστιν τι ἔν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὗ ἀναγκαῖον
 πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι ;
 ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἦν σὺ ἀπορεῖς, ἢ
 10 ἄλλοθι οὐδαμοῦ. | εἰ μὲν γὰρ ἔστιν καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ ἔν
 οὐ τεκτονικὴ οὐδὲ χαλκεία οὐδὲ κερამεῖα, ἀλλὰ δικαιοσύνη
 καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ὄσιον εἶναι καὶ συλλήβδην ἐν αὐτὸ
 προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετὴν· εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὗ δεῖ
 15 ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν,
 ἄνευ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μὴ μετέχοντα καὶ διδάσκειν
 καὶ κολάζειν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ἕωσ-
 περ ἂν κολαζόμενος βελτίων γένηται, δεῖ δ' ἂν μὴ ὑπα-
 κούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὡς ἀνίατον ὄντα
 20 τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω
 μὲν ἔχει, οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ
 τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς ὑεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέ-
 ψαι ὡς θαυμασίως γίνονται οἱ ἀγαθοί. | ὅτι μὲν γὰρ
 διδακτὸν αὐτὸ ἡγοῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδεί-
 25 ξαμεν· διδακτοῦ δὲ ὄντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα
 ἄρα τοὺς ὑεῖς διδάσκονται, ἐφ' οἷς οὐκ ἔστι θάνατος ἢ
 ζημία, ἐὰν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὧν δὲ ἢ τε ζημία θάνατος
 αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευ-
 θεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δη-
 30 μεύσεις καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξυλλήβδην τῶν οἰκῶν ἀνατρο-
 παί, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται οὐδ' ἐπιμελοῦνται
 πᾶσαν ἐπιμέλειαν ; οἷσθαί γε χρὴ, ὃ Σώκρατες. |

13. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὐπερ ἂν
 ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν· ἐπειδὴν ὑἷαιτον συν-
 ιῆ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγω-

γὸς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τούτου διαμάχονται, ὅπως ὡς
 βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἕκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον 5
 διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ
 ἄδικον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε 10
 μὲν ὄσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ
 ποίει· καὶ ἔαν μὲν ἐκὼν πείθῃται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον
 διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς 10
 καὶ πληγαῖς. | μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμπον-
 τες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὐκοσμίας 15
 τῶν παιδῶν ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως· οἱ δὲ
 διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπειδὴν αὐ-
 γράμματα μάθωσιν καὶ μέλλωσιν συνήσειν τὰ γεγραμ- 15
 μένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέασιν αὐτοῖς
 ἐπὶ τῶν βάρθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν 20
 ποιήματα καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολ-
 λαὶ μὲν νουθητήσεις ἔνεισιν, πολλὰ δὲ διέξοδοι καὶ
 ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἵνα ὁ 20
 παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ δρέγῃται τοιοῦτος γενέσθαι. |
 οἷ τ' αὐτὸν κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε ἐπι- 25
 μελοῦνται καὶ ὅπως ἂν οἱ νέοι μὴδὲν κακουργῶσιν·
 πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων
 αὐτὸν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, 25
 εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ῥυθμούς τε
 καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυ-
 χαῖς τῶν παιδῶν, ἵνα ἡμερώτεροί τε ᾧσιν, καὶ εὐρυθμό-
 τεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρήσιμοι ᾧσιν εἰς
 τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν· πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀν- 30
 θρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. | ἔτι
 τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ
 σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ
 οὕσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονη-
 ρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλ- 35
 λαις πράξεσιν. | καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμε-

νοι μάλιστα· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς, προφαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν, ὀψιαίτατα ἀπαλλάττονται. | ἐπει-
 40 δὲν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τού-
 τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν,
 ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' αὐτῶν εἰκῆ πράττωσιν, ἀλλ' ἀτε-
 χνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γρά-
 φειν τῶν παιδῶν ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ γραφίδι
 45 οὕτω τὸ γραμματεῖον διδῶσιν καὶ ἀναγκάζουσι γρά-
 φειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὥς δὲ καὶ ἡ
 πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθε-
 τῶν εὐρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ
 ἄρχεσθαι· ὅς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνει τούτων, κολάζει, καὶ
 50 ὄνομα τῇ κολάσει ταύτη καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι
 πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνοῦσης τῇ δίκῃς, εὐθυῆναι. | τοσαύ-
 της οὖν τῆς ἐπιμελείας οὔσης περὶ ἀρετῆς ἰδίᾳ καὶ δη-
 μοσίᾳ θαυμάζεις, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδακτόν
 ἐστὶν ἀρετῆ; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον,
 55 εἰ μὴ διδακτόν. |

16. Διὸ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς
 φαῦλοι γίνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν,
 εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον ὅτι τούτου
 τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐ-
 5 δὲνα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ ὁ λέγω οὕτως ἔχει—
 ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως—ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν
 ἐπιτηδευμάτων ὁτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ
 μὴ οἷόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάντες αὐληταὶ ἦμεν,
 ὁποῖός τις ἐδύνατο ἕκαστος, καὶ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ καὶ δη-
 10 μοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν μὴ
 καλῶς αὐλοῦντα, καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν
 τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ οὐδ' ἀπο-
 κρύπτεται ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ
 γὰρ, οἶμαι, ἡμῖν ἢ ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετῆ· διὰ

ταῦτα πᾶς παντὶ προθύμως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ 15
 δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐν αὐλήσει πᾶ-
 σαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἶχομεν ἀλλήλους διδά-
 σκειν, οἶμαι ἄν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὦ Σώκρατες, τῶν ἀγα-
 θῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς ὑεῖς γίνεσθαι ἢ
 τῶν φαύλων; οἶμαι μὲν οὐ, ἀλλ' ὅτου ἔτυχεν ὁ υἱὸς εὐ- 20
 φυέστατος γενόμενος εἰς αὐλήσιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος
 ἠυξήθη, ὅτου δὲ ἀφυής, ἀκλεής, καὶ πολλάκις μὲν ἀγα-
 θοῦ αὐλητοῦ φαῦλος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δ' ἂν φαύλου
 ἀγαθός· ἀλλ' οὖν αὐληταὶ γ' ἂν πάντες ἦσαν ἱκανοὶ ὡς
 πρὸς τοὺς ἰδιώτας καὶ μηδὲν αὐλήσεως ἐλαττώντας. | 25
 οὕτως οἴου καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικιώτατος φαίνεται ἄν-
 θρωπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τεθραμμένων, δί-
 καιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ πράγμα-
 τος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους οἷς μήτε
 παιδεία ἐστὶν μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη 30
 μηδεμία διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι,
 ἀλλ' εἶεν ἄγριοί τινες, οἷοι περ οὓς πέρυσιν Φερεκράτης
 ὁ ποιητῆς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ· ἡ σφόδρα ἐν τοῖς τοιού-
 τοις ἀνθρώποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χο-
 ρῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἂν, εἰ ἐντύχοις Εὐρυβάτῳ 35
 καὶ Φρυωνίῳ, καὶ ἀνολοφύροι· ἂν ποθῶν τὴν τῶν
 ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ τρυφᾷς, ὦ Σώ-
 κρατες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσιν ἀρετῆς, καθ' ὅσον
 δύνανται ἕκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἶναι· ὥσπερ
 ἂν εἰ ζητοῖς τίς διδάσκαλος τοῦ Ἑλληνίζειν, οὐδ' ἂν εἰς 40
 φανείη, οὐδέ γ' ἂν, οἶμαι, εἰ ζητοῖς τίς ἂν ἡμῖν διδά-
 ξειεν τοὺς τῶν χειροτεχνῶν ὑεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέ-
 χνην, ἢν δὴ παρὰ τοῦ πατρὸς μεμαθήκασιν, καθ' ὅσον
 οἷός τ' ἦν ὁ πατήρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμό-
 τεχνοι, τούτους ἔτι τίς ἂν διδάξειεν; οὐ ῥάδιον οἶμαι 45
 εἶναι, ὦ Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ
 ἀπειρῶν παντάπασι ῥάδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν

ἄλλων πάντων· ἀλλὰ κἄν εἰ ὀλίγον ἔστιν τις, ὅστις δια-
 φέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετὴν, ἀγαπητόν. | ὦν δὴ
 50 ἐγὼ οἶμαι εἰς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἂν τῶν ἄλλων ἀν-
 θρώπων ὀνήσαι τινα πρὸς καλὸν κάγαθὸν γενέσθαι,
 καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος,
 ὅσπερ καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν
 τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι·
 55 ἐπειδὴν γὰρ τις παρ' ἐμοῦ μάθη, ἐὰν μὲν βούληται, ἀπο-
 δέδωκεν ὁ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μὴ, ἐλθὼν
 εἰς ἱερόν, ὁμόσας, ὅσου ἂν φῆ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα
 τοσοῦτον κατέθηκε. |

Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ
 60 λόγον εἴρηκα, ὡς διδασκτὸν ἀρετῆ καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως
 ἠγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέ-
 ρων φαύλους υἱεὶς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθοὺς·
 ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου υἱεὶς, Παράλου καὶ Ξανθίππου
 τοῦδε ἠλικιωῖται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσὶν, καὶ ἄλλοι
 65 ἄλλων δημιουργῶν. τῶνδε δὲ οὕτω ἄξιον τοῦτο κατηγο-
 ρεῖν· ἔτι γὰρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ. |

17. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδει-
 ξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν
 χρόνον κεκλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἐροῦντά
 τι ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἤσθόμην ὅτι τῷ ὄντι
 5 πεπαυμένος εἶη, μόγις πως ἐμαυτὸν ὥσπερ εἰ συναγεί-
 ρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἴπποκράτη· ὦ παῖ Ἀ-
 πολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προύτρεψάς με ὧδε
 ἀφικέσθαι· πολλοῦ γὰρ ποιῶμαι ἀκηκοέναι ἢ ἀκήκοα
 Πρωταγόρου. ἔγωγε ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ἡγού-
 10 μην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγα-
 θοὶ γίνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι. | πλὴν σμικρὸν τί μοι
 ἐμποδῶν, ὁ δὴλον ὅτι Πρωταγόρας ὀφθαλμῶς ἐπεκδιδά-
 ξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἐξεδίδαξεν. καὶ γὰρ εἰ
 μὲν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο ὀφροῦν τῶν

δημηγόρων, τάχ' ἂν καὶ τοιοῦτους λόγους ἀκούσειεν 15
 ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἱκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ
 ἐπανεροῖτό τινα τι, ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε
 ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ' ἐάν τις καὶ
 σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέντων, ὥσπερ τὰ χαλ-
 κεία πληγέντα μακρὸν ἠχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπι- 20
 λάβηται τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες
 δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε
 ἱκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ
 δηλοῖ, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ
 βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν 25
 ἀπόκρισιν, ἃ ὀλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. | νῦν οὖν,
 ὦ Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής εἰμι πάντ' ἔχειν,
 εἴ μοι ἀποκρίναιο τόδε· τὴν ἀρετὴν φῆς διδακτὸν εἶ-
 ναι, καὶ ἐγώ, εἶπερ ἄλλω τῷ ἀνθρώπῳ, πειθοίμην ἂν
 καὶ σοί· ὃ δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν 30
 τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γὰρ ὅτι ὁ Ζεὺς τὴν
 δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψειεν τοῖς ἀνθρώποις,
 καὶ αὐτὸν πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ
 ἢ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα
 ταῦτα ὡς ἐν τι εἶη συλλήβδην, ἀρετή· ταῦτ' οὖν αὐτὰ 35
 διελθέ μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστιν ἡ
 ἀρετή, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστὶν ἢ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη
 καὶ ὁσιότης ἢ ταῦτ' ἐστὶν ἢ νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον πάντα ὀνό-
 ματα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ὄντος· τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἔτι ἐπιποθῶ. |

18. Ἐπειδὴ ἴσχυον τὸ τοῦτο γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀπο-
 κρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόριά ἐστιν ἢ ἐρω-
 τᾶς Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόριά
 ἐστὶν, στόμα τε καὶ ὄρις καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὄτα, ἢ ὥσπερ
 τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἕτερα τῶν ἐτέ- 5
 ρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὄλου, ἀλλ' ἢ μεγέθει καὶ σμικρό-
 τητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ
 τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὄλον πρόσωπον. Πό-

τερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρω-
 10 ποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλο, οἱ δὲ
 ἄλλο, ἢ ἀνάγκη, ἐάν περ τις ἐν λάβῃ, ἅπαντα ἔχειν; Οὐ-
 δαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοί εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δι-
 καιοὶ αὖ, σοφοὶ δὲ οὐ. Ἔστιν γὰρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια
 τῆς ἀρετῆς, ἔφη ἐγώ, σοφία τε καὶ ἀνδρεία; Πάντων
 15 μάλιστα δήπου, ἔφη· καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μο-
 ρίων. Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἐστίν, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ
 ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἕκαστον ἰδίαν ἔχει
 ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν ὀφθαλμὸς οἷον τὰ
 ὄτα, οὐδ' ἡ δύναμις αὐτοῦ ἢ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων
 20 οὐδὲν ἐστίν οἷον τὸ ἕτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε
 κατὰ τὰ ἄλλα· ἄρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ
 ἐστίν τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, οὔτε αὐτὸ οὔτε ἡ δύναμις
 αὐτοῦ; ἢ δήλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἶπερ τῷ παραδεί-
 γματι γέ ἔοικεν; Ἄλλ' οὕτως, ἔφη, καὶ ἐγὼ εἶπον· Οὐδὲν
 25 ἄρα ἐστίν τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλ' οἷον ἐπιστήμη,
 οὐδ' οἷον δικαιοσύνη, οὐδ' οἷον ἀνδρεία, οὐδ' οἷον σω-
 φροσύνη, οὐδ' οἷον ὀσιότης. Οὐκ ἔφη. | Φέρε δὴ, ἔφη
 ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα ποῖόν τι αὐτῶν ἐστίν ἕκαστον.
 πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμα τί ἐστίν ἢ
 30 οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Κάμοί,
 ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· ὦ Πρωταγόρα
 τε καὶ Σώκρατες, εἶπετον δὴ μοι, τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ὃ
 ὠνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἐστιν
 ἢ ἄδικον; ἐγὼ μὲν ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον.
 35 σὺ δὲ τίν' ἂν ψῆφον θείῃ; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἢ ἄλλην; Τὴν
 αὐτὴν, ἔφη. | Ἔστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δικαιοσύνη οἷον δι-
 καιοειῖναι, φαίην ἂν ἐγὼ γε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι·
 οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο·
 Οὐκοῦν καὶ ὀσιότητά τινά φατε εἶναι; φαίμεν ἂν, ὡς
 40 ἐγὼμαι. Ναί, ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμα τί
 εἶναι; φαίμεν ἂν· ἢ οὐ; Καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ

τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμα φατε τοιοῦτον πεφυκέναι οἷον ἀνόσιον εἶναι ἢ οἷον ὄσιον ; ἀγανακτήσαμε' ἂν ἔγωγ', ἔφην, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἶπομ' ἂν· Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε· σχολῇ μεντᾶν τι ἄλλο ὄσιον εἶη, εἰ μὴ αὐτὴ γε ἡ ὀσιότης 45 ὄσιον ἔσται. τί δὲ σύ ; οὐχ οὕτως ἂν ἀποκρίναιο ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. |

19. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο εἶποι ἐρωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε ; ἄρ' οὐκ ὀρθῶς ὑμῶν κατήκουσα ; ἐδόξατέ μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια εἶναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον τὸ ἕτερον· εἶπομ' ἂν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα 5 ὀρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἷε εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας· Πρωταγόρας γὰρ ὄδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἐγὼ δὲ ἠρώτων. εἰ οὖν εἶποι· Ἀληθῆ ὄδε λέγει, ὦ Πρωταγόρα ; σὺ φῆς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον μόριον οἷον τὸ ἕτερον τῶν τῆς ἀρετῆς ; σὸς οὗτος ὁ λόγος ἐστίν ; τί ἂν αὐτῷ 10 ἀποκρίναιο ; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογεῖν. Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα, ἀποκρινόμεθα αὐτῷ, ταῦτα ὁμολογήσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανερέηται· Οὐκ ἄρα ἐστὶν ὀσιότης οἷον δίκαιον εἶναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἷον ὄσιον, ἀλλ' οἷον μὴ ὄσιον· ἢ δ' ὀσιότης οἷον μὴ δίκαιον, 15 ἀλλ' ἀδικον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον ; τί αὐτῷ ἀποκρινόμεθα ; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ὑπὲρ γε ἑμαυτοῦ φαίην ἂν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι καὶ τὴν ὀσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἰ με ἐφῆς, ταῦτ' ἂν ταῦτα ἀποκρινόμην, ὅτι ἦτοι ταῦτόν γ' ἐστὶν δικαιοῦς ὀσιότητι ἢ ὅ τι ὁμοιό- 20 τατον, καὶ μάλιστα πάντων ἢ τε δικαιοσύνη οἷον ὀσιότης καὶ ἡ ὀσιότης οἷον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὄρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, ἢ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. | Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἀπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὄσιον εἶναι καὶ τὴν ὀσιό- 25 τητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει ; ἔφη· εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν

καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ ὀσιότης δίκαιον. Μὴ μοι, ἦν
 δ' ἐγὼ· οὐδὲν γὰρ δέομαι τὸ εἶ βούλει τοῦτο καὶ εἶ
 30 σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε καὶ σέ τὸ δ' ἐμέ
 τε καὶ σέ τοῦτο λέγω, οἴομενος οὕτω τὸν λόγον βέλ-
 τιστ' ἂν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἶ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ
 μέντοι, ἦ δ' ὅς, προσείκέν τι δικαιοσύνη ὀσιότητι· καὶ
 γὰρ ὀμοῦν ὄτρωῦν ἀμῆ γέ πη προσείκεν· τὸ γὰρ λευ-
 35 κὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὄπη προσείκεν· καὶ τὸ σκληρὸν
 τῷ μαλακῷ, καὶ τὰλλα ἃ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλή-
 λους· καὶ ἃ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ
 εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον, τὰ τοῦ προσώπου μό-
 ρια, ἀμῆ γέ πη προσείκεν καὶ ἔστιν τὸ ἕτερον οἷον
 40 τὸ ἕτερον· ὥστε τούτω γε τῷ τρόπῳ κἄν ταῦτα ἐλέγ-
 χους, εἰ βούλοιο, ὡς ἅπαντά ἐστιν ὁμοῖα ἀλλήλοις. ἀλλ'
 οὐχὶ τὰ ὁμοῖόν τι ἔχοντα ὁμοῖα δίκαιον καλεῖν—οὐδὲ
 τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια—κἄν πάνυ σμικρὸν ἔχη
 τὸ ὁμοῖον. | καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν· Ἡ
 45 γὰρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ἄλληλα
 ἔχει, ὥστε ὁμοῖόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ,
 ἔφη, οὕτως, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ὡς σύ μοι δοκεῖς οἴε-
 σθαι. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη ἐγὼ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι
 ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο ὄν
 50 ἔλεγεσ ἐπισκεψώμεθα. |

20 Ἀφροσύνην τι καλεῖς; Ἔφη. Τούτω τῷ πρά-
 γματι οὐ πᾶν τούναντίον ἐστὶν ἡ σοφία; Ἔμοιγε δοκεῖ,
 ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἄνθρωποι ὀρθῶς τε καὶ
 ὠφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράτ-
 5 τοντες, ἢ τούναντίον; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὐκοῦν σω-
 φροσύνη σωφρονοῦσιν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ ὀρ-
 θῶς πράττοντες ἀφρόνως πράττουσιν καὶ οὐ σωφρο-
 νοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τούναν-
 10 τίων ἄρα ἐστὶν τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; Ἔ-
 φη. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράτ-

τεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; Ὁμολόγει. Οὐκοῦν
 εἴ τι ἰσχύι πράττεται, ἰσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθε-
 νείᾳ, ἀσθενῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, τα-
 χέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδυτήτος, βραδέως; Ἐφη. Καὶ
 εἴ τι δι᾽ ὠσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, 15
 καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δὴ, ἦν
 δ' ἐγώ, ἔστιν τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἔστιν τι ἐναν-
 τίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστιν τι ἀγαθόν;
 Ἐστιν. Τούτῳ ἔστιν τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν.
 Τί δέ; ἔστιν τι ὀξύ ἐν φωνῇ; Ἐφη. Τούτῳ μὴ ἔστιν τι 20
 ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ'
 ἐγώ, ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἔστιν ἐναντίον
 καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. Ἴθι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, ἀνα-
 λογισώμεθα τὰ ὁμολογημένα ἡμῖν. ὁμολογήκαμεν ἐν
 ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλεῖον δὲ μή; Ὁμολογήκαμεν. 25
 Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι;
 Ἐφη. Ὁμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι ὃ ἂν ἀ-
 φρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως; πραττομένῳ; Ἐφη.
 Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράτ-
 τεσθαι, τὸ δὲ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκ- 30
 οῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττειτ'
 ἂν; Ναί. Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ
 ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. Ἐναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ
 ἐναντίων ὄντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρ' ἔστιν ἀφροσύνη
 σωφροσύνη; Φαίνεται. | Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἐμ- 35
 προσθεν ὁμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφία ἐναντίον
 εἶναι; Συνωμολόγει. Ἐν δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι;
 Φημί. Πότερον οὖν, ὃ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων;
 τὸ ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκεῖνον, ἐν ᾧ ἐλέγετο
 ἕτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόνιον δὲ ἐκάτερον ἀρε- 40
 τῆς, καὶ πρὸς τῷ ἕτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ
 αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μέρια; πό-
 τερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὔτοι γὰρ οἱ λόγοι ἀμφοτέροι

οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται· οὐ γὰρ συνάδουσιν οὐδὲ
 45 συναρμότιουσιν ἀλλήλοις· πῶς γὰρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ
 γε ἀνάγκη ἐνὶ μὲν ἓν μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ
 μή, τῇ δ' ἀφροσύνη ἐνὶ ὄντι σοφία ἐναντία καὶ σωφρο-
 σύνη αὐ φαίνεται· ἢ γὰρ, ὦ Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, ἢ
 ἄλλως πως; Ὁμολόγησεν καὶ μάλ' ἀκόντως. Οὐκοῦν
 50 ἐν ἂν εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὐ
 ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὁσιότης σχεδόν τι ταῦτόν
 ὄν. | Ἴθι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν,
 ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψόμεθα· ἄρά τις σοι δοκεῖ
 ἀδικῶν ἄνθρωπος σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοί-
 55 μιν ἂν ἔγωγ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ὁμολογεῖν, ἐπεὶ
 πολλοὶ γέ φασιν τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς
 ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσωμαι, ἔφην, ἢ πρὸς σέ; Εἰ βού-
 λει, ἔφη, πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέχθητι τὸν
 τῶν πολλῶν. Ἄλλ' οὐδέν μοι διαφέρει, ἔὰν μόνον σύ
 60 γε ἀποκρίνη, εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα, εἴτε μή. τὸν
 γὰρ λόγον ἔγωγε μάλιστα ἐξετάζω, συμβαίνει μέντοι
 ἴσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἐξε-
 τάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγό-
 65 ρας· τὸν γὰρ λόγον ἠτιᾶτο δυσχερῆ εἶναι· ἔπειτα μέντοι
 συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι.

21. Ἴθι δὴ, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀποκρίναι.
 δοκοῦσί τινές σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; Ἔστω, ἔφη.
 Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εὖ φρονεῖν; Ἔφη. Τὸ δ' εὖ
 φρονεῖν εὖ βουλευέσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν; Ἔστω, ἔφη.
 5 Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, εἰ εὖ πράττουσιν ἀδικοῦντες ἢ εἰ
 κακῶς; Εἰ εὖ. | Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἅτα εἶναι; Λέγω.
 Ἄρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθὰ, ἃ ἐστὶν ὠφέ-
 λιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δι' ἔφη, κἂν μὴ τοῖς
 ἀνθρώποις ὠφέλιμα ἦ, ἔγωγε καλῶ ἀγαθὰ. καὶ μοι
 10 ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἤδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν

καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν
 ἑώρων αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, εὐλαβούμενος ἠρέμα ἠρό-
 μην. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ, λέγεις, ὦ Πρωταγόρα, ἂ
 μηδενὶ ἀνθρώπων ὠφέλιμά ἐστιν, ἢ ἂ μηδὲ τὸ παρά- 15
 παν ὠφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδα-
 μῶς, ἔφη· ἀλλ' ἐγώ γε πολλὰ οἶδ' ἂ ἀνθρώποις μὲν ἀνω-
 φελῆ ἐστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα
 μυρία, τὰ δέ γε ὠφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέ- 20
 τερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσί μόνον, τὰ δὲ κυσίν· τὰ
 δέ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δέν- 20
 δρου ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὰ, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά,
 οἶον καὶ ἡ κόπρος πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ῥίζαις
 ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους 25
 καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν·
 ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἅπασιν ἐστὶν πάγκα- 25
 κον καὶ ταῖς θριξίν πολεμιώτατον, ταῖς τῶν ἄλλων
 ζῳῶν πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου
 ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τί ἐστὶν 25
 τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπὸν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν
 ἕξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθὸν ἐστὶν τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς 30
 δ' ἐντὸς ταῦτόν τοῦτο κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἰατροὶ
 πάντες ἀπαγορεύουσιν τοῖς ἀσθενοῦσιν μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ
 ἀλλ' ἢ ὅτι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι,
 ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς
 αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις 35
 τε καὶ ὄψοις. |

22. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνεθο-
 ρύβησαν ὡς εὖ λέγοι. καὶ ἐγὼ εἶπον· ὦ Πρωταγόρα, ἐγὼ 35
 τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὢν ἄνθρωπος, καὶ ἐάν τις μοι
 μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ἦ ὁ λόγος. ὥσπερ
 οὖν, εἰ ἐτύχανον ὑπόκωφος ὢν, ᾧ οὖν χρῆναι, εἶπερ 5
 ἔμελλές μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς
 ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ ἐπιλήσμωνι ἐνένιυχες, σύν- 04

τεμένε μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ
 μέλλω σοι ἔπεσθαι. | Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀπο-
 10 κρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ δεῖ;
 Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. Ἄλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναί, ἦν
 δ' ἐγώ. Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρί-
 νεσθαι, τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί; Ἄ-
 κήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι σὺ οἶός τ' εἶ καὶ αὐτὸς
 15 καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν καὶ μακρὰ λέγειν,
 ἐὰν βούλη οὕτως, ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν,
 καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥστε μηδένα σοῦ ἐν βραχυτέ-
 ροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι, τῷ ἐτέρῳ
 20 χρῶ τρόπῳ πρὸς με, τῇ βραχυλογίᾳ. ὦ Σώκρατες,
 ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἤδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμεν ἄν-
 θρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποιοῦν ὃ σὺ κελεύεις, ὡς ὁ ἀντι-
 λέγων ἐκέλευέν με διαλέγεσθαι, οὕτω διελεγόμεν, οὐ-
 δενὸς ἄν βελτίων ἐφαινόμεν οὐδ' ἂν ἐγένετο Πρωτα-
 γόρου ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλησιν. καὶ ἐγώ—ἔγνω γὰρ
 25 ὅτι οὐκ ἤρρεσεν αὐτὸς ἑαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσιν ταῖς ἔμ-
 προσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἐθέλησει ἐκὼν εἶναι ἀποκρινόμε-
 νος διαλέγεσθαι—ἠγησάμενος οὐκέτι ἐμὸν ἔργον εἶναι
 παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, Ἄλλὰ τοι, ἔφη, ὦ Πρω-
 ταγόρα, οὐδ' ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα
 30 τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βούλη
 διαλέγεσθαι ὡς ἐγὼ δύναμαι ἔπεσθαι, τότε σοὶ διαλέ-
 ξομαι. σύ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φῆς δὲ καὶ αὐ-
 τός, καὶ ἐν μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶός τ' εἶ
 συνουσίας ποιῆσθαι· σοφὸς γὰρ εἶ. ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ
 35 ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἶός τ' εἶναι. ἀλλὰ
 σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν τὸν ἀμφοτέρα δυνάμενον, ἵνα
 συνουσία ἐγίγνετο. νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἐθέλεις καὶ ἐμοὶ
 40—εἴμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἂν ἴσως οὐκ ἀηδῶς σου ἤκουον. |

Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνιστάμην ὡς ἀπίων· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῆ δεξιᾷ, τῆ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ τρίβωνος τουτουῖ, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρατες· ἐὰν γὰρ σὺ ἐξέλθῃς, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμείναι ἡμῖν· ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἡδιδον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγόμενων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσιν. καὶ ἐγὼ εἶπον—ἦδη δὲ ἀνειστήκη ὡς ἐξιῶν—^τΩ παῖ Ἴππονίκου, αἰ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἀγαμαι, ἀτὰρ καὶ νῦν ἐπαινώ καὶ φιλῶ, ὥστε βουλοίμην ἂν χαρίζεσθαί σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοιο. νῦν δ' ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ Ἱμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῶ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἔπεσθαι· εἴποιμι ἂν σοι ὅτι πολὺ μᾶλλον ἐγὼ ἔμαυτοῦ δέομαι θέουσιν τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γὰρ δύναμαι, ἀλλ' εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκαθεῖναι· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τίς ὁ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γὰρ ἐγὼγ' ὄμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις διαλεγόμενους καὶ τὸ δημηγορεῖν. Ἄλλ' ὄρας, ἔφη, ὦ Σώκρατες· δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὐτῷ τε ἐξεῖναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἂν αὐτὸ σὺ βούλῃ. |

23. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, ἔφη, ὦ Καλλία· Σωκράτης μὲν γὰρ ὅδε ὁμολογεῖ μὴ μετεῖναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρα, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἷός τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζοιμ' ἂν εἴ τῶ ἀνθρώπων παραχωρεῖ· εἰ μὲν οὖν καὶ Πρωταγόρας ὁμολογεῖ φαν-

λότερος εἶναι Σωκράτους διαλεχθῆναι, ἔξαρκεῖ Σωκρά-
 τει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω ἐρωτῶν τε καὶ ἀπο-
 κρινόμενος, μὴ ἐφ' ἐκάστη ἐρωτήσῃ μακρὸν λόγον
 10 ἀποτεινῶν, ἐκκρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων δι-
 δόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων ἕως ἂν ἐπιλάθωνται
 περὶ οὗτου τὸ ἐρώτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκούοντων· ἐπεὶ
 Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι
 παίζει καὶ φησιν ἐπιλήσεων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ
 15 ἐπεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γὰρ ἕκαστον τὴν ἑαυ-
 τοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι. |

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῶμαι, Κριτίας ἦν
 ὁ εἰπὼν· ὦ Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ
 μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ
 20 φιλόνομος ἐστὶ πρὸς ὃ ἂν ὀρμήσῃ· ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ
 συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρα, ἀλλὰ
 κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλύσαι τὴν ξυ-
 νουσίαν. |

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι,
 25 ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὦ Κριτία· χρὴ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε
 λόγοις παραγινομένους κοινούς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν
 διαλεγομένοιιν ἀκροατάς, ἴσους δὲ μή. ἔστιν γὰρ οὐ
 ταῦτόν· κοινῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ
 ἴσον δὲ νεῖμαι ἑκατέρωφ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρω πλέον,
 30 τῷ δὲ ἀμαθεστέρω ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὦ
 Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιώ ὑμᾶς συγχωρεῖν
 καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μὲν, ἐρίζειν
 δὲ μὴ ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὐνοίαν οἱ φί-
 λοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσιν δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροί
 35 ἀλλήλοις. καὶ οὕτως ἂν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γί-
 γνοιτο· ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἂν οὕτως ἐν
 ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῖτε καὶ οὐκ ἐπαινοῖσθε·
 εὐδοκιμεῖν μὲν γὰρ ἔστιν παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκου-
 όντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις

παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μά- 40
 λιστ' ἂν οὕτως εὐφραينوίμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραί-
 νεσθαι μὲν γὰρ ἔστιν μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως
 μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἦδεσθαι δὲ ἐσθιοντά
 τι ἢ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν
 εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπε- 45
 δέξαντο. |

24. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἴππίας ὁ σοφὸς εἶπεν·
 ὦ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ἡμᾶς συγγε-
 νεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας εἶναι φύσει, οὐ
 νόμῳ· τὸ γὰρ ὁμοῖον τῷ ὁμοίῳ φύσει συγγενές ἐστιν,
 ὃ δὲ νόμος τύραννος ὢν τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ 5
 τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχροὺς τὴν μὲν φύσιν
 τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε
 Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς
 τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἶκον 10
 τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἄξιον ἀποφήνασθαι,
 ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέ-
 ρεσθαι ἀλλήλοις. | ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβου-
 λεύω, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς
 ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέ- 15
 σον, καὶ μήτε σὲ ἰὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων
 ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἡδὺ Πρωταγόρα, ἀλλ'
 ἐφείναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλο-
 πρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μήτ'
 αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ 20
 ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύ-
 ψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὥς οὖν
 ποιήσετε καὶ πείθεσθέ μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ
 πρύτανιν ἐλέσθαι, ὅς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν
 λόγων ἑκατέρου. | 25

25. Ταῦτα ἤρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπή-

- σαν, καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχροὺν εἶη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἶτε γὰρ χεῖρων ἔσται ἡμῶν
 5 ὁ αἰρεθείς, οὐκ ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χεῖρω τῶν βελτιό-
 νων ἐπιστατεῖν, εἶτε ὁμοῖος, οὐδ' οὕτως ὀρθῶς· ὁ γὰρ
 ὁμοῖος ἡμῖν ὁμοῖα καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἠρή-
 σεται. ἀλλὰ δὴ βελτιόνα ἡμῶν αἰρήσεσθε. τῇ μὲν ἀλη-
 θεία, ὡς ἐγὼ φημι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε Πρωταγόρου
 10 τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἰρήσεσθε μὲν μη-
 δὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἰσχροὺν καὶ τοῦτο τῷδε γίνε-
 ται, ὥσπερ φαύλω ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἰρεῖσθαι, ἐπεὶ
 τό γ' ἐμὸν οὐδὲν μοι διαφέρει. | ἀλλ' οὕτως ἰθέλω ποιῆ-
 σαι, ἵν' ὁ προθυμείσθε συνουσία τε καὶ διάλογοι ἡμῖν
 15 γίνωνται· εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι,
 οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἐγὼ δὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἅμα
 πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὡς ἐγὼ φημι χρῆναι τὸν ἀπο-
 κρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι
 ὀπόσ' ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν, πάλιν οὗτος ἐμοὶ λό-
 20 γον ὑποσχέτω ὁμοίως· εἴαν οὖν μὴ δοκῇ πρόθυμος εἶ-
 ναι πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ
 ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἅπερ ὑμεῖς ἐμοῦ, μὴ δια-
 φθεῖρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἕνεκα εἶνα
 ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε.
 25 ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ ὁ Πρωταγόρας
 πάνυ μὲν οὐκ ἠθέλεν, ὅμως δὲ ἠναγκάσθη ὁμολογήσαι. |

25 27-32. Ὁ Πρωταγόρας πρὸς ἀποζημίωσιν ἀπὸ τῆς
 ἤτις καὶ ἐπίδειξιν τῆς ἰδίας δεινότητος περὶ τὴν ἐρμηνείαν ποιη-
 τῶν στρέφει τὴν συζήτησιν πρὸς ἐρμηνείαν Ἰσμοῦ τοῦ Σιμωνί-
 δου, ἔχοντος τὸ αὐτὸ θέμα, τὴν ἀρετήν, ἐν τῷ ὁποίῳ νομίζει εἶ-
 ναι εὐρίσκει ἀντίφασιν τοῦ λυρικοῦ, διότι οὗτος ἰσχυρίζομενος εἶ-
 ναι δύσκολον νὰ γίνῃ τις ἀνὴρ ἀγαθὸς ψέγει τὸν Πιττακὸν
 ἰσχυρίζομενον τὸ αὐτό, εἶναι δύσκολον νὰ εἶναι τις ἀνὴρ
 ἀγαθός.

Ἦ Ο Σ., ζαλισθεὶς κατ' ἀρχάς, πειράται νὰ ἄρη τὴν ἀντίφασιν ἐπικαλούμενος εἰς ἐπικουρίαν τὸ μὲν τὸν Προδίκον καὶ τὴν συνωνυμικὴν του καὶ κατὰ ταύτην διαστέλλων τὸ γίνεσθαι τοῦ εἶναι, τὸ δὲ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἡσιόδου, καθ' ἣν οἱ θεοὶ πρὸς τῆς ἀρετῆς ἔθηκαν πολὺν ἰδρωτὰ (δύσκολον ἄρα νὰ γίνῃ τις ἀγαθός), ἀλλ' ὅταν κατορθώσῃ τις νὰ ἀποκτήσῃ αὐτήν, εἶναι πολὺν εὐκόλον νὰ φυλάξῃ τὸ κτηθὲν (καὶ οὕτως ἁμαρτάνει ὁ Πιττακὸς λέγων ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ εἶναι τις ἀγαθός, νὰ φυλάτῃ τὴν ἀρετὴν).

Ἄλλ' ἐπὶ τῇ παρατηρήσει τοῦ Πρωταγόρου οὗ ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἐνέχει βαρύτερον τοῦ ἐπαπορθουμένου ἁμαρτήμα, διότι κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν τῶν ἀνθρώπων τὸ νὰ εἶναι τις (νὰ μὲν) ἀγαθός, ἀφ' οὗ ἅπαξ γίνῃ, εἶναι χαλεπώτατον, ὁ Σωκράτης προσφεύγει εἰρωνικῶς εἰς β' ἐρμηνείαν, ἐξειδικωμένην καὶ αὐτὴν εἰς τὴν συνωνυμικὴν τοῦ Προδίκου, καθ' ἣν τὸ χαλεπὸν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακὸν ἐπινεύοντος καὶ τοῦ Προδίκου, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ὁ Σιμωνίδης μέμφεται τὸν Πιττακὸν λέγοντα ὅτι εἶναι κακὸν νὰ εἶναι τις ἀγαθός!

Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Πρωτ. ἐξανίσταται κατὰ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης, ὁ Σ. ἀπορρίπτει καὶ αὐτὸς ὡς ἀστείαν τὴν ἐρμηνείαν ταύτην προβαίνει εἰς διεξοδικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔσματος, φρονῶν ὅτι ὁ Σιμ. εὐρίσκειται ἐν τῷ δικαίῳ διαφωνῶν πρὸς τὸν Πιττ., διότι τὸ νὰ γίνῃ μὲν τις ἀγαθός εἶναι ὄντως χαλεπὸν, δυνατὸν ὁμοῦς ἐπὶ εἰνα χρόνον· ἀλλ' ἀφ' οὗ γίνῃ τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ νὰ εἶναι ἀγαθός εἶναι ἀδύνατον, ὑπερβαῖνον τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις, διότι μόνος ὁ θεὸς ἔχει τοῦτο τὸ γέρας, ὡν ἀναλλοιώτως ἀγαθός. Καὶ αὐτὸς ὁ σοφός, ὅταν ἀμήχανος συμφορὰ καταλάβῃ αὐτὸν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ γίνῃ κακός.

Ἦ Ο Ἰππίας ἐπιδοκιμάζων τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σωκράτους ζητεῖ τὴν ἀδειαν τῶν παρόντων νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἐπίδειξιν τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἔσματος. Ἐπειδὴ ὁμοῦς διαμαρτύρεται ὁ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ ὁ διακοπεὶς διάλογος, ὁ Σ. φρονῶν ὅτι ἡ ἐρμηνεία ποιημάτων μαρτυρεῖ γυμνότητα διανοίας καὶ οἱ περὶ αὐτῶν διαλεγόμενοι ὁμοιάζουσι πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι μὴ δυνάμενοι δι' ἀπαιδεύσιν νὰ διαλέγονται ἐν τοῖς συμποσίοις μὲ ἰδίας σκέψεις καὶ διὰ τῆς ἰδίας φωνῆς μιθοῦνται ἀθλητρίδας καὶ ὄρχηστρίδας, διασκεδάζοντες οὕτω διὰ ξένης φωνῆς, παρακαλεῖ τὸν Πρωτ. νὰ περατώσῃ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ διακοπεῖσαν συζήτησιν, ἀφήνων αὐτὸν νὰ ἐκλέξῃ εἴτε τὴν

θέσιν τοῦ ἐρωτῶντος εἶτε τὴν τοῦ ἐρωτώμενου. Ὁ Πρωτ. μετὰ πολλῆς δυσφορίας ἠναγκάσθη, ἀσχυρόμενος, νὰ δεχθῆ τὴν συνέχειαν τοῦ διαλόγου λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου.

33. Εἶπον δὴ ἐγώ· ὦ Πρωταγόρα, μὴ οἶου διαλέγεσθαί μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἃ αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ πάνυ λέγειν τι τὸν Ὅμηρον τὸ

- 5 σύν τε δὴ ἐρχομένω καί τε πρὸ δ τοῦ ἐνόησεν. εὐπορότεροι γάρ πως ἅπαντές ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἅπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· μ ο ὕ ν ο ς δ' εἶπερ τε νοήσῃ, αὐτίκα περιῶν ζητεῖ ὄψ' ἐπιδειξεται καὶ μεθ' ὄτου βεβαιώσεται, ἕως ἂν ἐντύχῃ.
- 10 ὥσπερ καὶ ἐγὼ ἔνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλῳ τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ' ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν εἰκὸς σκοπεῖσθαι τὸν ἐπεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γὰρ ἄλλον ἢ σέ; ὅς γε οὐ μόνον αὐτὸς οἶει καλὸς καγαθὸς εἶναι,
- 15 ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπεικεῖς εἰσιν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἷός τ' εἶ ποιεῖν ἀγαθούς· καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτόμενων σὺ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς
- 20 πάντας τοὺς Ἕλληνας, σοφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτὸν ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἄρτυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὔ. | καὶ νῦν δὴ ἐγὼ
- 25 ἐκεῖνα, ἅπερ τὸ πρῶτον ἠρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγγῶμαι, τὸ ἐρώτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα ὀνόματα, ἐπὶ

ἐνὶ πράγματι ἐστίν, ἢ ἐκάστω τῶν ὀνομάτων τούτων 30
 ὑπόκειται τις ἴδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἑαυτοῦ δύ-
 ναμιν ἕκαστον, οὐκ ὄν οἷον τὸ ἕτερον αὐτῶν τὸ ἕτερον;
 ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ ὀνόματα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἕκα-
 στον ἰδίῳ πράγματι τῶν ὀνομάτων τούτων ἐπικεῖσθαι,
 πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς, οὐχ ὡς τὰ τοῦ 35
 χρυσοῦ μόρια ὁμοῖά ἐστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὄλῳ, οὐ μόνον
 ὄλῳ, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ
 ὄλῳ, οὐ μόνον ὄλῳ, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια ἰδὲν ἕκα-
 στα δύναμιν ἔχοντα. ταῦτα εἰ μὲν σοι δοκεῖ εἶναι ὥσπερ
 τότε, φάθι, εἰ δὲ ἄλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἔγωγε 40
 οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, εἴαν πῃ ἄλλη νῦν φύσις·
 οὐ γὰρ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα
 ἔλεγες. |

35. Ἄλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη, λέγω, ὦ Σώκρατες, ὅτι
 ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἐστίν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα
 αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν, ἢ δὲ ἀν-
 δρεία πάνυ πολὺ διαφέρει πάντων τούτων. ὧδε δὲ γνώ-
 σει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὐρήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ἀν- 5
 θρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ
 ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ
 διαφερόντως. | Ἔχε δὴ, ἔφη ἐγὼ· ἄξιον γὰρ τοι ἐπισκέ-
 ψασθαι ὃ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρραλέους
 λέγεις ἢ ἄλλο τι; Καὶ ἴτας γ', ἔφη, ἐφ' ἃ οἱ πολλοὶ 10
 φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δὴ, τὴν ἀρετὴν καλὸν τι φῆς
 εἶναι καὶ ὡς καλοῦ ὄντος αὐτοῦ σὺ διδάσκαλον σαυτὸν
 παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαί γε.
 Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ
 δέ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; Ὅλον που καλὸν ὡς οἷόν 15
 τε μάλιστα. | Οἴσθαι οὖν τίνες εἰς τὰ φρέατα κολυμ-
 βῶσιν θαρραλέως; Ἐγωγε, ὅτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον
 διότι ἐπίστανται ἢ δι' ἄλλο τι; Ὅτι ἐπίστανται. Τίνες
 δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσὶν; πότερον

- 20 οί ἵππικοὶ ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἵππικοὶ. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελταστικοὶ ἢ οἱ μὴ; Οἱ πελταστικοί. καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα, ἢ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροί εἰσιν, καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν. | Ἦδη δέ
- 25 τινὰς ἐόρακας, ἔφη, πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὄντας, θαρροῦντας δὲ πρὸς ἕκαστα τούτων; Ἔγωγε, ἦ δ' ὄς, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαρραλέοι οὔτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχροὺν μεντᾶν, ἔφη, εἶη ἢ ἀνδρεία; ἐπεὶ οὔτοι γε μαινόμενοί εἰσιν. Πῶς οὖν, ἔφη
- 30 ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρεῖους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἶναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὐκοῦν οὔτοι, ἦν δ' ἐγώ, οἱ οὔτω θαρραλέοι ὄντες οὐκ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὔτοι καὶ θαρραλεώτατοί εἰσιν, θαρραλεώτατοι δὲ ὄντες ἀνδρεῖότατοι; καὶ κατὰ τοῦτον
- 35 τὸν λόγον ἢ σοφία ἢ ἀνδρεία εἶη; | Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὦ Σώκρατες, ἃ ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. Ἔγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ σοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἠρωτήθην· εἰ γὰρ τοῦτ' ἤρου, εἶ-
- 40 πον ἂν ὅτι οὐ πάντες τοὺς δὲ ἀνδρεῖους ὡς οὐ θαρραλέοι εἰσίν, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὡς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα. | ἔπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἑαυτῶν θαρραλεωτέρους ὄντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἶσι τὴν ἀνδρείαν καὶ
- 45 τὴν σοφίαν ταῦτόν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μειῶν καὶ τὴν ἰσχὺν οἰηθείης ἂν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ οὔτω μειῶν ἔροίό με εἰ οἱ ἰσχυροὶ δυνατοὶ εἰσιν, φαίην ἂν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσιν τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν,
- 50 ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίην ἂν ταῦτα δὲ ἐμοῦ ὁμολογήσαντος ἕξιέη ἂν σοι χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν ὁμολογίαν

ἡ σοφία ἐστὶν ἰσχύς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμο-
 λογῶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἰσχυ-
 ροὺς δυνατούς. οὐ γὰρ ταῦτόν εἶναι δύναμιν τε καὶ 55
 ἰσχύν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίνεσθαι, τὴν
 δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἰσχύν δὲ
 ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κά-
 κει οὐ ταῦτόν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμ-
 βαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι 60
 τοὺς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας· θάρσος μὲν γὰρ
 καὶ ἀπὸ τέχνης γίνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε
 καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύ-
 σεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίνεται. |

335. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὦ Πρωταγόρα, τῶν ἀν-
 θρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; Ἔφη Ἄρ' οὖν δοκεῖ
 σοι ἀνθρώπος ἂν εὖ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος
 ζῆν; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἠδέως βίους τὸν βίον τελευτή-
 σειεν, οὐκ εὖ ἂν σοι δοκεῖ οὕτως βεβιωκέναι; Ἔμοιγ', 5
 ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἠδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς κα-
 κόν. Εἶπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζῆν ἠδόμενος. Τί δή,
 ὦ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἠδέ' ἅττα
 καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθὰ; ἐγὼ γὰρ λέγω, καθ' ὃ
 ἠδέα ἐστίν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὰ, μὴ εἴ τι ἀπ' 10
 αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὖθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὡσαύ-
 τως οὕτως οὐ καθ' ὅσον ἀνιαρὰ, κακὰ; Οὐκ οἶδα, ὦ
 Σώκρατες, ἔφη, ἀπλῶς οὕτως, ὡς οὐ ἐρωτᾷς, εἰ ἔμοι
 ἀποκριτέον ἐστίν, ὡς τὰ ἠδέα τε ἀγαθὰ ἐστὶν ἅπαντα καὶ
 τὰ ἀνιαρὰ κακὰ. ἀλλὰ μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν 15
 ἀπόκρισιν ἔμοι ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ
 καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἅ
 τῶν ἠδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ, ἔστι δ' οὐ καὶ ἅ τῶν ἀ-
 νιαρῶν οὐκ ἔστι κακὰ, ἔστι δ' ἅ ἔστιν, καὶ τρίτον ἅ
 οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθὰ. | Ἡδέα δὲ καλεῖς, ἦν 20
 δ' ἐγώ, οὐ τὰ ἠδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἠδονῆν;

Πάνυ γ', ἔφη. Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὅσον ἡδέα
 ἐστίν, εἰ οὐκ ἀγαθὰ, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ
 ἀγαθόν ἐστι. Ὡσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἐκάστοτε, ὦ Σώ-
 25 κρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον
 δοκῆ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνεται ἡδύ τε καὶ
 ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἤδη ἀμφισβη-
 τήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμο-
 30 νεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγὼ ἡγῶμαι; Δίκαιος, ἔφη, σὺ
 ἡγεῖσθαι· σὺ γὰρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. | Ἄρ' οὖν,
 ἦν δ' ἐγώ, τῆδέ πη καταφανὲς ἂν ἡμῖν γένοιτο; ὥσπερ
 εἴ τις ἄνθρωπον σκοπῶν ἐκ τοῦ εἵδους ἢ πρὸς ὑγίαιαν
 ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἰδὼν τὸ πρόσ-
 35 ὠπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἶποι· Ἴθι δὴ μοι ἀποκα-
 λύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάρφρνον ἐπίδειξον, ἵνα
 ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ
 πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ
 ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φῆς, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν·
 Ἴθι δὴ μοι, ὦ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀπο-
 40 κάλυψον· πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό
 σοι δοκεῖ ὡσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δο-
 κεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ
 45 ἰσχυρὸν οὐδ' ἡγεμονικὸν οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι· οὐδὲ ὡς
 περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης
 50 πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ
 ἄρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, ποτὲ μὲν θυμόν, ποτὲ δὲ ἡδονήν,
 ποτὲ δὲ λύπην, ἐνίοτε δὲ ἔρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτε-
 χνῶς διανοοῦμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὡσπερ περὶ ἀν-
 δραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἄρ'
 55 οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε
 εἶναι ἢ ἐπιστήμη καὶ οἷον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐὰν
 περὶ γινώσκῃ τις τὰγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ἂν κρατηθῆ-
 ναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἄλλ' ἅττα πράττειν ἢ ἂν ἐπι-
 στήμη κελεύῃ, ἀλλ' ἱκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν

τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὃ 55
 Σώκρατες, καὶ ἅμα, εἶπερ τῷ ἄλλῳ, αἰσχρὸν ἔστι καὶ
 ἔμοι σοφίαν καὶ ἐπιστήμην μὴ οὐχὶ πάντων κράτιστον
 φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Καλῶς γε,
 ἔφην ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. | οἴσθα οὖν ὅτι οἱ πολ-
 λοι τῶν ἀνθρώπων ἔμοι τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ 60
 πολλοὺς φασὶ γινώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν
 πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ
 ἐγὼ ἠρόμην ὃ τί ποτε αἰτιὸν ἔστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φα-
 σιν ἠττωμένους ἢ λύπης ἢ ὧν νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον
 ὑπὸ τινος τούτων κρατουμένους ταῦτα ποιεῖν τοὺς 65
 ποιῶντας. Πολλὰ γὰρ οἶμαι, ἔφη, ὃ Σώκρατες, καὶ
 ἄλλα οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ἴθι δὴ μετ'
 ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν
 ὃ ἔστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασὶν ὑπὸ τῶν ἡδο-
 νῶν ἠτῶσθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, 70
 ἐπεὶ γινώσκειν γε αὐτά. ἴσως γὰρ ἂν λεγόντων ἡμῶν
 ὅτι· Οὐκ ὀρθῶς λέγετε, ὃ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε,
 ἔροιντ' ἂν ἡμᾶς· ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ
 ἔστιν τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἠτῶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ'
 ἐστίν, καὶ τί ὑμεῖς αὐτό φατε εἶναι; εἶπατον ἡμῖν. Τί 75
 δέ, ὃ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν
 δόξαν ἀνθρώπων, οἱ ὃ τι ἂν τύχῃσι τοῦτο λέγουσιν;
 Οἶμαι, ἦν δ' ἐγώ, εἶναι τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἐξευρεῖν
 περὶ ἀνδρείας, πρὸς τὰλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς
 ποτ' ἔχει· εἰ οὖν σοὶ δοκεῖ ἐμμένειν οἷς ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν, 80
 ἐμὲ ἠγήσασθαι, ἢ οἶμοι ἂν ἔγωγε κάλλιστα φανερὸν
 γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ μὴ βούλει, εἴ σοι φίλον, ἐὼ χαίρειν.
 Ἄλλ', ἔφη, ὀρθῶς λέγεις· καὶ πέραινε ὥσπερ ἦρξω. |

36. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί
 οὖν φατε τοῦτο εἶναι ὃ ἡμεῖς ἠττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέ-
 γομεν; εἵποίμ' ἂν ἔγωγε πρὸς αὐτοὺς ὡδί· Ἀκούετε δὴ·
 πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φρά-

- 5 σαι. ἄλλο τι γάρ, ὃ ἄνθρωποι, φατὲ ὑμῖν τοῦτο γίνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποιῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἠδέων ὄντων, γινώσκοντες ὅτι πονηρὰ ἐστίν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; φαίεν ἄν. Οὐκοῦν ἐροίμεθ' ἂν αὐτοῦς ἐγὼ τε καὶ σὺ πάλιν. Πο-
- 10 νηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταύτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδύ ἐστίν ἕκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ἢ κἂν εἴ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει;
- 15 ζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἂν κακὰ ἦν, ὅτι μαθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὀπῆσθαι; ἄρ' οἴομεθ' ἂν αὐτούς, ὃ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐργασίαν κακὰ ἐστίν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γινόμενα, νόσους τε
- 20 καὶ τἄλλα; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἂν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιῶντα ἀνίας ποιεῖ καὶ πενίας ποιῶντα ἀνίας ποιεῖ; ὁμολογοῖεν ἄν, ὡς ἐγῶμαι. συνέφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, ὃ ἄνθρωποι, ὑμῖν, ὡς φαμεν ἐγὼ
- 25 τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτῶ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; ὁμολογοῖεν ἄν; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. | οὐκοῦν πάλιν αὐ αὐτοῦς τὸ ἐναντίον εἰ ἐροίμεθα. Ὡ ἄνθρωποι οἱ λέγοντες αὐ ἄγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἄρα οὐ τὰ
- 30 τοιάδε λέγετε, οἷον τὰ τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἰατρῶν θεραπείας τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γινόμενας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μὲν ἐστίν, ἀνιαρὰ δέ; φαίεν ἄν; συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τὸδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖ-
- 35 τε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα ὀδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδόνας, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίαιαί τε ἀπ' αὐτῶν γίνονται καὶ εὐεξίαί τῶν σωμάτων καὶ τῶν

πόλεων σωτηρίαί και ἄλλων ἀρχαί και πλοῦτοι ; φαῖεν
 ἄν, ὡς ἐγῶμαι. συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθὰ ἐστὶ δι'
 ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἡδονὸς ἀποτελευτᾷ και λυπῶν ἀπαλ- 40
 λαγὰς τε και ἀποτροπὰς ; ἢ ἔχετε τι ἄλλο τέλος λέγειν,
 εἰς ὃ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἀλλ' ἢ ἡδονὸς
 τε και λύπας ; οὐκ ἄν φαῖεν, ὡς ἐγῶμαι. Οὐδ' ἐμοὶ δο-
 κεῖ, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. | Οὐκοῦν τὴν μὲν ἡδονὴν διώ-
 κετε ὡς ἀγαθὸν ὄν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν ; 45
 συνεδόκει. Τοῦτ' ἄρα ἡγεῖσθ' εἶναι κακόν, τὴν λύπην,
 και ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν, ἐπεὶ και αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε
 λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἡδονῶν ἀποστρεφῆ ἢ
 ὄσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν
 αὐτῷ ἡδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κα- 50
 κὸν καλεῖτε και εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε
 ἄν και ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδ' ἐμοὶ δοκοῦσιν,
 ἔφη ὁ Πρωταγόρας. | Ἄλλο τι οὖν πάλιν και περὶ αὐτοῦ
 τοῦ λυπεῖσθαι ὁ αὐτὸς τρόπος ; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυ-
 πεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐ- 55
 σῶν ἀπαλλάτῃ ἢ μείζους ἡδονὰς τῶν λυπῶν παρα-
 σκευάζῃ ; ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν
 καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ἢ πρὸς ὃ ἐγὼ λέγω,
 ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις,
 ὁ Πρωταγόρας. | Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγὼ, εἴ με ἀνέροι- 60
 σθε, ὧ ἄνθρωποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ
 τούτου λέγεις και πολλαχῆ ; Συγγιγνώσκατέ μοι, φαίην
 ἔγωγε. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ ῥᾶδιον ἀποδειξαί, τί ἐστίν
 ποτε τοῦτο, ὃ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ἥτιω εἶναι·
 ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶν πᾶσαι αἱ ἀποδείξεις· ἀλλ' ἔτι και 65
 νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἴ πῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ
 ἀγαθὸν ἢ τὴν ἡδονήν, ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν· ἢ
 ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως καταβιῶναι τὸν βίον ἄνευ λυπῶν ;
 εἰ δὲ ἀρκεῖ και μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν
 ἢ κακόν, ὃ μὴ εἰς ταῦτα τελευτᾷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. 70

φημί γὰρ ὑμῖν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον
 γίνεσθαι, ὅταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γινώσκων τὰ
 κακὰ ἄνθρωπος, ὅτι κακὰ ἐστίν, ὅμως πράττει αὐτά,
 ἔξόν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπλητ-
 75 τόμενος, καὶ αὖτις αὖ λέγετε, ὅτι γινώσκων ὁ ἄνθρω-
 πος τὰγαθὰ πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρημα-
 ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἠττώμενος. |

37. Ὡς δὲ ταῦτα γελοῖα ἐστίν, κατάδηλον ἔσται,
 ἐὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῶ
 καὶ ἀγαθῶ καὶ κακῶ, ἀλλ' ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα,
 δυοῖν καὶ ὀνόμασιν προσαγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν
 5 ἀγαθῶ καὶ κακῶ, ἔπειτα αὖτις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαρῶ. θέ-
 μενοι δὴ οὕτω λέγωμεν ὅτι γινώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ
 κακὰ ὅτι κακὰ ἐστίν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ἡμᾶς
 ἔρηται, Διὰ τί; ἠττώμενος, φήσομεν. Ὑπὸ τοῦ; ἐκεῖνος
 ἐρήσεται ἡμᾶς; ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν
 10 εἰπεῖν· ἄλλο γὰρ ὄνομα μετελήφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ
 ἀγαθόν· ἐκεῖνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ἠτ-
 τώμενος—Ὑπὸ τίνος; φήσει· Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νῆ
 Δία. ἂν οὖν τύχη ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστῆς ὢν, γελάσε-
 ται καὶ ἐρεῖ· Ἡ γελοῖον λέγετε πράγμα, εἰ πράττει τις
 15 κακὰ, γινώσκων ὅτι κακὰ ἐστίν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν,
 ἠττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν· ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὄν-
 των νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακὰ, ἢ ἀξίων;
 φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι Οὐκ ἀξίων ὄντων· οὐ
 γὰρ ἂν ἐξημάρτανεν ὄν φαμεν ἠττω εἶναι τῶν ἡδονῶν.
 20 Κατὰ τί δέ, φήσει ἴσως, ἀνάξια ἐστίν τὰγαθὰ τῶν κακῶν
 ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ κατ' ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν
 μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ἢ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ἢ;
 οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἄλλο ἢ τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι
 τὸ ἠττιᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω
 25 κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. | μεταλάβωμεν δὴ
 τὰ ὀνόματα πάλιν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐ-

τοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν ὅτι ἄνθρωπος πράττει, τότε μὲν
 ἐλέγωμεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γινώ-
 σκων ὅτι ἀνιαρά ἐστίν, ἠττώμενος ὑπὸ τῶν ἡδέων,
 δῆλον ὅτι ἀναξίων ὄντων νικᾶν. καὶ τίς ἄλλη ἀναξία ἡ- 30
 δονῆ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἢ ὑπερβολὴ ἀλλήλων καὶ
 ἔλλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα γινώ-
 μενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ
 ἦττον. εἰ γὰρ τις λέγοι ὅτι Ἄλλὰ πολὺ διαφέρει,
 ὦ Σώκρατες, τὸ παροχρῆμα ἡδῦ τοῦ εἰς τὸν ὕστερον 35
 χρόνον καὶ ἡδέος καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἄλλω τῷ, φαίην
 ἂν ἔγωγε, ἢ ἡδονῆ καὶ λύπῃ; οὐ γὰρ ἔσθ' ὄτω ἄλλω. |
 ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἰστάναι ἄνθρωπος, συνθεὶς τὰ ἡδέα
 καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω
 στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπὲ πότερα πλείω ἐστίν. ἐὰν μὲν 40
 γὰρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ἰσότης, τὰ μείζω αἰεὶ καὶ πλείω
 ληπτέα· ἐὰν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρὰ, τὰ ἐλάττω καὶ
 σμικρότερα, ἐὰν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρὰ, ἐὰν μὲν τὰ
 ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐὰν τε τὰ ἐγγὺς
 ὑπὸ τῶν πόρρω ἐὰν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἐγγὺς, ταύ- 45
 τήν τὴν προᾶξιν κρατέον, ἐν ἣ ἂν ταῦτ' ἐνῆ· ἐὰν δὲ τὰ
 ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πη ἄλλη ἔχει,
 φαίην ἂν, ταῦτα, ὦ ἄνθρωποι; οἶδ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοιεν
 ἄλλως λέγει. συνεδόκει καὶ ἐκείνω. | Ὅτε δὴ τοῦτο
 οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται 50
 ὑμῖν τῇ ὄψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόρ-
 ρωθεν δὲ ἐλάττω ἢ οὐ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ
 πολλὰ ὡσαύτως; καὶ αἱ φαναι αἱ ἴσαι ἐγγύθεν μὲν
 μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεροι; φαῖεν ἂν. Εἰ οὖν
 ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὔ· πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μέγαρα 55
 μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ
 φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἂν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ
 βίου; ἄρα ἡ μετρητικὴ τέχνη ἢ ἡ τοῦ φαινομένου δύ-
 ναμις; ἢ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἄνω τε καὶ

- 60 κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταῦτα καὶ μεταμέλειν
καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν καὶ ἐν ταῖς αἰρέσεσιν τῶν μεγάλων
τε καὶ μικρῶν, ἢ δὲ μετρητικῆ ἄκυρον μὲν ἂν
ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀληθὲς
ἡσυχίαν ἂν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ
65 ἀληθεῖ καὶ ἔσφραξεν ἂν τὸν βίον; ἄρ' ἂν ὁμολογοῖεν οἱ
ἄνθρωποι πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σφῆξιν ἂν
τέχνην, ἢ ἄλλην; Τὴν μετρητικὴν, ὡμολόγει. Τί δ', εἰ
ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αἰρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία
τοῦ βίου, ὅποτε τὸ πλεόν ὀρθῶς ἔδει ἐλέσθαι καὶ
70 ὅποτε τὸ ἔλαττον, ἢ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ἢ τὸ ἕτερον πρὸς
τὸ ἕτερον, εἴτ' ἐγγυὲς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἂν ἔσφραξεν ἡμῖν
τὸν βίον; ἄρ' ἂν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἄρ' ἂν οὐ μετρη-
τικὴ τις, ἐπειδὴ περὶ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ
τέχνη; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου, ἄρα ἄλλη τις
75 ἢ ἀριθμητικὴ; ὁμολογοῖεν ἂν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἢ οὐ;
ἐδόκουν ἂν καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὁμολογεῖν. Εἶεν, ὦ
ἄνθρωποι· ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὀρθῇ τῇ
αἰρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία τοῦ βίου οὔσα, τοῦ τε
πλείονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος καὶ μικροτέρου
80 καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρου, ἄρα πρῶτον μὲν οὐ με-
τρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὔσα καὶ
ἰσότης πρὸς ἀλλήλας σκέψις; Ἄλλ' ἀνάγκη. Ἐπεὶ δὲ
μετρητικὴ, ἀνάγκη δῆπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη· συμφή-
σουσιν. | Ἦτις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη,
85 εἰσαυθις σκεψόμεθα· οὗτι δὲ ἐπιστήμη ἐστίν, τοσοῦτον
ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἣν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγό-
ραν ἀποδειξάαι περὶ ὧν ἤρεσθε ἡμᾶς· ἤρεσθε δέ, εἰ μέ-
μνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοισι ὡμολογοῦμεν ἐπιστήμης
μηδὲν εἶναι κραεῖτον, ἀλλὰ τοῦτο αἰεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν
90 ἐνῆ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ
ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος
ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὡμολογοῦμεν, μετὰ

τοῦτο ἤρεσθε ἡμᾶς· ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες,
 εἰ μὴ ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἠτιᾶσθαι, ἀλλὰ τί
 ποτ' ἔστιν καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι; εἶπατε ἡμῖν. εἰ
 μὲν οὖν τότε εὐθύς ὑμῖν εἶπομεν ὅτι ἀμαθία, καταγελάτε 100
 ἂν ἡμῶν· νῦν δὲ ἂν ἡμῶν καταγελάτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν
 καταγελάσεσθε. καὶ γὰρ ὑμεῖς ὁμολογήκατε ἐπιστήμης
 ἐνδεία ἐξαμαρνάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἴρεσιν
 καὶ λυπῶν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας — ταῦτα δὲ ἔστιν ἀγαθὰ
 τε καὶ κακά—καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ 105
 πρόσθεν ἔτι ὁμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἐξαμαρ-
 τανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης ἴστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι
 ἀμαθία πρᾶττεται. ὥστε τοῦτ' ἔστιν τὸ ἡδονῆς ἠτιῶ-
 εἶναι, ἀμαθία ἢ μεγίστη· ἥς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν
 ἰατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ 110
 οἶεσθαι ἄλλο τι ἢ ἀμαθίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς
 ὑμιτέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε
 τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὐ διδακτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κη-
 δόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ δίδόντες τούτοις κακῶς
 πρᾶττετε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. 115

38. Ταῦτα μὲν τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἂν ἦμεν.
 ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, ὦ Ἰππία τε καὶ
 Πρόδικε—κοινὸς γὰρ δὴ ἔστω ὑμῖν ὁ λόγος—πότερον
 δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν ἢ ψεύδεσθαι. Ὑπερφυῶς ἐδό-
 κει ἅπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. Ὁμολογεῖτε ἄρα, 5
 ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν
 κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνομά-
 των παραιτοῦμαι· εἴτε γὰρ ἡδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις
 εἴτε χαρτόν, εἴτε ὀπόθεν καὶ ὅπως χοίρεις τὰ τοιαῦτα
 ὀνομάζων, ὦ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς ὃ βού- 10
 λομαι ἀποκρίναι. Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολό-
 γησε, καὶ οἱ ἄλλοι. | Τί δὲ δὴ, ὦ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ
 τοιόνδε; αἰ ἐπὶ τούτου πρᾶξεις ἅπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύ-
 πως ζῆν καὶ ἡδέως, ἄρ' οὐ καλά καὶ ὠφέλιμοι; καὶ

15 τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθὸν τε καὶ ὠφέλιμον; συνεδόκει.
 Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἡδὺ ἀγαθὸν ἐστίν, οὐδεὶς οὔτε
 εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω εἶναι, ἢ ἃ ποιεῖ, καὶ
 δυνατά, ἔπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἐξὸν τὰ βελτίω· οὐδὲ τὸ
 20 κρείττω ἑαυτοῦ ἄλλο τι ἢ σοφία. συνεδόκει πᾶσιν. Τί
 δὲ δή; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν
 δόξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ
 ἀξίω; καὶ τοῦτο πᾶσι συνεδόκει. Ἄλλο τι οὖν, ἔφην
 ἐγώ, ἐπὶ γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἐκὼν ἔρχεται οὐδ' ἐπὶ ἃ
 25 οἶεται κακὰ εἶναι, οὐδ' ἐστὶ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώ-
 που φύσει, ἐπὶ ἃ οἶεται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ἰέναι ἀντὶ
 τῶν ἀγαθῶν, ὅταν τε ἀναγκασθῆ δυοῖν κακοῖν τὸ
 30 ἕτερον αἰρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μείζον αἰρήσεται ἐξὸν τὸ
 ἔλαττον; ἅπαντα ταῦτα συνεδόκει ἅπασιν ἡμῖν. | Τί
 οὖν; ἔφην ἐγώ. καλεῖτέ τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα
 ὅπερ ἐγώ; πρὸς σὲ λέγω, ὦ Πρόδικε. προσδοκίαν τινὰ
 λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. Ἐδό-
 35 κει Πρωταγόρα μὲν καὶ Ἰππία δέος τε καὶ φόβος εἶναι
 τοῦτο, Προδικῶ δὲ δέος, φόβος δ' οὐ. Ἄλλ' οὐδέν,
 ἔφην ἐγώ, ὦ Πρόδικε, διαφέρει· ἀλλὰ τόδε· εἰ ἀληθῆ
 τὰ ἔμπροσθέν ἐστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει ἐπὶ
 ταῦτα ἰέναι ἃ δέδοικεν, ἐξὸν ἐπὶ ἃ μῆ; ἢ ἀδύνατον ἐκ
 τῶν ὁμολογημένων; ἃ γὰρ δέδοικεν, ὁμολόγηται ἠγεῖ-
 40 ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἐκόντα. ἐδόκει καὶ ταῦτα
 πᾶσιν. |

39. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
 Πρόδικέ τε καὶ Ἰππία, ἀπολογεῖσθαι ἡμῖν Πρωταγόρας
 ὅδε, ἃ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὀρθῶς ἔχει, μὴ ἃ
 τὸ πρῶτον παντάπασιν· τότε μὲν γὰρ δὴ πάντε ὄντων μο-
 5 ρίων τῆς ἀρετῆς οὐδὲν ἔφη εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον,
 ἰδίαν δὲ αὐτοῦ ἕκαστον ἔχειν δύναμιν· ἄλλ' οὐ ταῦτα λέγω,

ἀλλ' ἂ τὸ ὕστερον εἶπεν. τὸ γὰρ ὕστερον ἔφη τὰ μὲν τέ- 11
 ταρα ἐπεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ
 πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν, γινώσσεσθαι
 δέ μ' ἔφη τεκμηρίῳ τῷδε· εὐρήσεις γάρ, ὦ Σώκρατες, 10
 ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους
 καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθιστάτους, ἀνδρειοτάτους
 δέ· ᾧ γινώσκει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων
 μορίων τῆς ἀρετῆς. | καὶ ἐγὼ εὐθύς τότε πάνυ ἐθαύμασα
 τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν 15
 διεξήλθον· ἠρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέ-
 γοι θαρραλέους· ὁ δέ, Καὶ ἴτας γ', ἔφη. μέμνησαι, ἦν δ'
 ἐγὼ, ὦ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; Ὁμολόγει.
 Ἴθι δὴ, ἔφην ἐγὼ, εἰπέ ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἴτας εἶναι τοὺς
 ἀνδρείους; ἢ ἐφ' ἅπερ οἱ δειλοὶ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ'
 ἕτερα; Ναί, ἦ δ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρ- 20
 ραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται
 δὴ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀληθῆ,
 ἔφην ἐγὼ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί
 φῆς ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἄρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγου- 25
 μένους δεινὰ εἶναι, ἢ ἐπὶ τὰ μῆ; Ἀλλὰ τοῦτό γ', ἔφη, ἐν
 οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον.
 Καὶ τοῦτο, ἔφην ἐγὼ, ἀληθὲς λέγεις· ὥστ' εἰ τοῦτο ὀρ-
 θῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἅ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς
 ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ ἠυρόθη ἀμαθία 30
 οὔσα. Ὁμολόγει. Ἀλλὰ μὴν ἐπὶ ἅ γε θαρροῦσιν πάντες
 αὐ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτη γε ἐπὶ
 τὰ αὐτὰ ἔρχονται, οἱ δειλοὶ τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. Ἀλλὰ
 μέντοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντιον ἐστὶν ἐπὶ ἅ
 οἱ τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πό- 35
 λεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ἰέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Πό-
 τερον, ἔφην ἐγὼ, καλὸν ὄν ἰέναι ἢ αἰσχροῦν; Καλόν,
 ἔφη. Οὐκοῦν εἶπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὁμολογήσαμεν
 ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γὰρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγα-

- 40 θὰς ὠμολογήσαμεν. Ἀληθῆ λέγεις, καὶ αἰεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. Ὅρθῶς γε, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ ποτέρους φῆς εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλεις ἰέναι, καλὸν ὄν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλοὺς, ἦ δ' ὄς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἡδύ; Ὁμολόγηται γοῦν, ἔφη. Ἄρ' οὖν γι-
 45 γνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ἰέναι ἐπὶ τὸ κάλλιον τε καὶ ἄμεινον καὶ ἡδιον; Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὁμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν ὁμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιον τε καὶ ἄμεινον καὶ ἡδιον ἔρχεται; Ἀνάγκη ἔφη, ὁμολογεῖν. Οὐκοῦν ὅλως
 50 οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, δταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρά, θάρρη θαρροῦσιν; Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἄρ' οὐ καλά; ὠμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τούναντίον αἰσχροὺς τε φόβους φο-
 55 βοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; ὠμολόγει. Θαρροῦσιν δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν; Οὕτως ἔχει, ἔφη. | Τί οὖν; τοῦτο, δι' ὃ δειλοὶ εἰσιν οἱ δειλοὶ, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν καλεῖς; Δειλίαν ἔγωγ', ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν
 60 ἐφάνησαν ὄντες; Πάνυ γ', ἔφη. Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοὶ εἰσιν; ὠμολόγει. Δι' ὃ δὲ δειλοὶ εἰσιν, δειλία ὁμολογεῖται παρὰ σοῦ; συνέφη. Οὐκοῦν ἢ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἂν εἴη; Ἐπένευσεν. Ἀλλὰ μὴν, ἦν δ' ἐγώ, τούναντίον ἀνδρεία
 65 δειλία. Ἐφη. Οὐκοῦν ἢ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστίν; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἀμαθία δειλία; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρεία ἐστίν, ἐναντία οὕσα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ;
 70 οὐκέτι ἐνταῦθα οὐτ' ἐπινεῦσαι ἠθέλησεν εἰσίγα τε, καὶ ἐγὼ εἶπον· Τί δὴ, ὦ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φῆς ἂ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. Ἐν δ', ἔφην ἐγώ, μό-

νον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἴ σοι ὡσπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦ-
σιν εἶναι τινες ἄνθρωποι ἀμαθέστατοι μὲν, ἀνδρειότατοι
δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ 75
εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον· χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι
ἐκ τῶν ὠμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι. |

40. Οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλου ἕνεκα ἐρωτῶ πάντα
ταῦτα, ἢ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ
τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἢ ἀρετή· οἶδα γὰρ
ὅτι τούτου φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἂν κατάδηλον γέ-
νοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἐκά- 5
τερος, ἀπετεινάμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδακτὸν ἀρε-
τή, σὺ δ' ὡς διδακτὸν, καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξο-
δος τῶν λόγων ὡσπερ ἄνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ
καταγελαῖν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι "Ατοποί γ'
ἐστέ, ὦ Σώκρατες τε καὶ Πρωταγόρα· σὺ μὲν λέγων 10
ὅτι οὐ διδακτὸν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν
σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδείξαι ὡς
πάντα χρήματά ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ
σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία, ᾧ τρόπῳ μάλιστ' ἂν διδα-
κτὸν φανείη ἡ ἀρετή· εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι ἦν ἢ ἐπιστήμη 15
ἡ ἀρετή, ὡσπερ Πρωταγόρας ἐπεχειρεῖ λέγειν, σαφῶς
οὐκ ἂν ἦν διδακτὸν· νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὅλον,
ὡς σὺ σπεύδεις, ὦ Σώκρατες, θαυμάσιον ἔσται μὴ δι-
δακτὸν ὄν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδακτὸν τότε ὑποθέ-
μενος νῦν τούναντίον ἔοικεν σπεύδοντι, ὀλίγου πάντα 20
μᾶλλον φανῆναι αὐτὸ ἢ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἂν ἦκι-
στα εἶη διδακτὸν. | ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα
καθορῶν ἄνω κάτω ταρατιόμενα δεινῶς, πᾶσαν προ-
θυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην
ἂν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἐξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρε- 25
τὴν ὅ τι ἐστίν, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ,
εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτὸν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς ὁ
Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλη ἐξαπατή-

30 σας, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἠμέλησεν ἡμῶν, ὡς φῆς
 35 οὐκ ἤρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ Προμηθεὺς μάλ-
 λον τοῦ Ἐπιμηθέως· ὅτι χρώμενος ἐγὼ καὶ προμηθεύ-
 μενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἑμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα
 πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχὰς
 35 ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἂν ἦδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. |
 καὶ ὁ Πρωταγόρας, Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
 ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λό-
 γων· καὶ γὰρ οὔτε τᾶλλα οἶμαι κακὸς εἶναι ἄνθρωπος,
 40 φθονερός τε ἢ κιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς
 πολλοὺς δὴ εἶρηκα ὅτι ὢν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα
 45 ἄγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούτων καὶ πάνυ· καὶ λέγω γε
 ὅτι οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιτο ἀν-
 δρῶν ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν
 βούλῃ διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἤδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέ-
 πεσθαι. Ἄλλ', ἦν δ' ἐγὼ, οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δο-
 45 κεῖ. καὶ γὰρ ἐμοὶ οἵπερ ἔφην ἰέναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ
 Καλλία τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.

Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆμεν.

